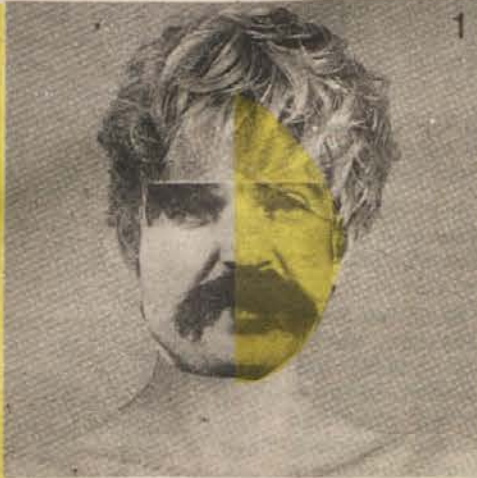

KATEDRA KATEDRA

VOJAŠKO SODIŠČE V LJUBLJANI PONOVO V AKCIJI

Verjetno javnosti ni potrebno seznanjati o okoliščinah, v katerih je potekalo sojenje J.B.T.Z. pred Vojaškim sodiščem v Ljubljani. Sojenje v srbohrvaškem jeziku na domači grudi je izzvalo številne reakcije ne samo državljanov in ustanov Slovenije, temveč tudi v širši Jugoslaviji.

Vsi smo pričakovali, da bodo vojaški organi spoznali naravno hotenje suverena naroda in da bodo naprej poslovali v uradnem, slovenskem jeziku. Na ta način vojaška sodišča in JLA v celoti ne bi kršila veljavnih pravnih(?) aktov. V mojem primeru, ko me je vojaško tožilstvo obtožilo za zlorabo položaja organa varnosti JLA in mi je zatem sodilo vojaško sodišče v Ljubljani v slovenskem jeziku, so se mnogi ozarili. Reagirali je tudi Odbor za varstvo človekovih pravic in v sporočilu

za javnost zapisal, da pozitivno sprejema pripravljenost vojaškega sodišča v Ljubljani. Nadaljnja sojenja pred istim sodiščem pa dokazujejo nasprotno. Tako je bilo sojenje meni samo trenutna farsa, politična preventiva, da se ne bi še bolj razburkala slovenska javnost. To bi lahko imenovali politična manipulacija ali kakor koli drugače. Dejstvo je, da je bilo to samo politično umirjevalna odločitev vojske.

Pet mesecev za tem (24. julija 1989) so sodili devetnajstletnemu mladeniču iz Maribora, DANIJELU HERIČU. Danijel je član Jehovinih prič in kot takšen ne želi služiti vojaškega roka. V svoji izjavi verski komisiji v republiškem izvršnem svetu je zapisal:

»Moja biblijsko šolana vest mi ne dopušča, da se uspo-

sabljam za vojaški stan, ker bi s tem okrnil svobodo vesti kakor tudi biblijsko zapoved NE UBIJAJ iz 2. Mojzesove knjige in LJUBI BLIŽNJEGA KAKOR SAMEGA SEBE, kot je zapisal Matej!«

Sodili so mu v srbohrvaškem jeziku po prvem odstavku 214. člena KZ SFRJ,

ker se ni odzval vpoklicu v JLA in se tako izogibal služnji vojaškega roka.

Kot je sam povedal, je vse skupaj trajalo borih dvajset minut. Sodnik, **podpolkovnik Mihajl Krpan**, ga je v srbohrvaščini spraševal o osebnih podatkih in to je bilo kratko malo vse. Danijel je samo po-

SA 1510446

SOCIALISTIČNA FEDERATIVNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA
SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA
MESTO MARIBOR

OBČINA

OSEBNA IZKAZNICA

DANIJEL HERIČ

IME IN PRIMEK

18.6.1970, Maribor

DAN. MESEC. LETO IN KRAJ ROJSTVA

Maribor Tabor, Slovenija

OBČINA, REPUBLIKA

145446

21.2.1986

21.6.1991

REG. ST.

IZDANA DNE

VELJA DO

novil izjavo, ki jo je poslal verski skupini. Stvar je bila s tem končana. Obsodili so ga na osem mesecev zapora.

Zaradi tega kaznivega dejanja je možna denarna kazen ali kazen do leto dni zapora.

Sodbo so mi poslali v srbohrvaškem jeziku, in s tem kot ničkolikokrat doslej kršili veljavne zakone.

Danijel se na sodbo ni pritožil. Sam meni, da bi mu Vrhovno vojaško sodišče v Beogradu kazen samo še povečalo. O tem ga prepričuje predvsem dnevno časopisje, ki stalno obvešča javnost o povečanih kaznih Vrhovnega vojaškega sodišča.

Omeniti je potrebno, da se je tudi v tem primeru vojaško sodišče odločilo za skoraj maksimalno kazen. Ni upoštevalo, da ima Danijel samo 19 let, da ima tako visoka kazen za mladega, poštenega, mirnega mladeniča predvsem negativne osebne posledice. Le kakšen bo njegov odnos do takšne družbe! Namen kaznovanja je tudi v tem primeru predvsem političen.

Vojaško sodišče se ne želi zavedati strahu, ki ga povzroča ne samo s svojim obstojem, temveč tudi s kaznimi, ki

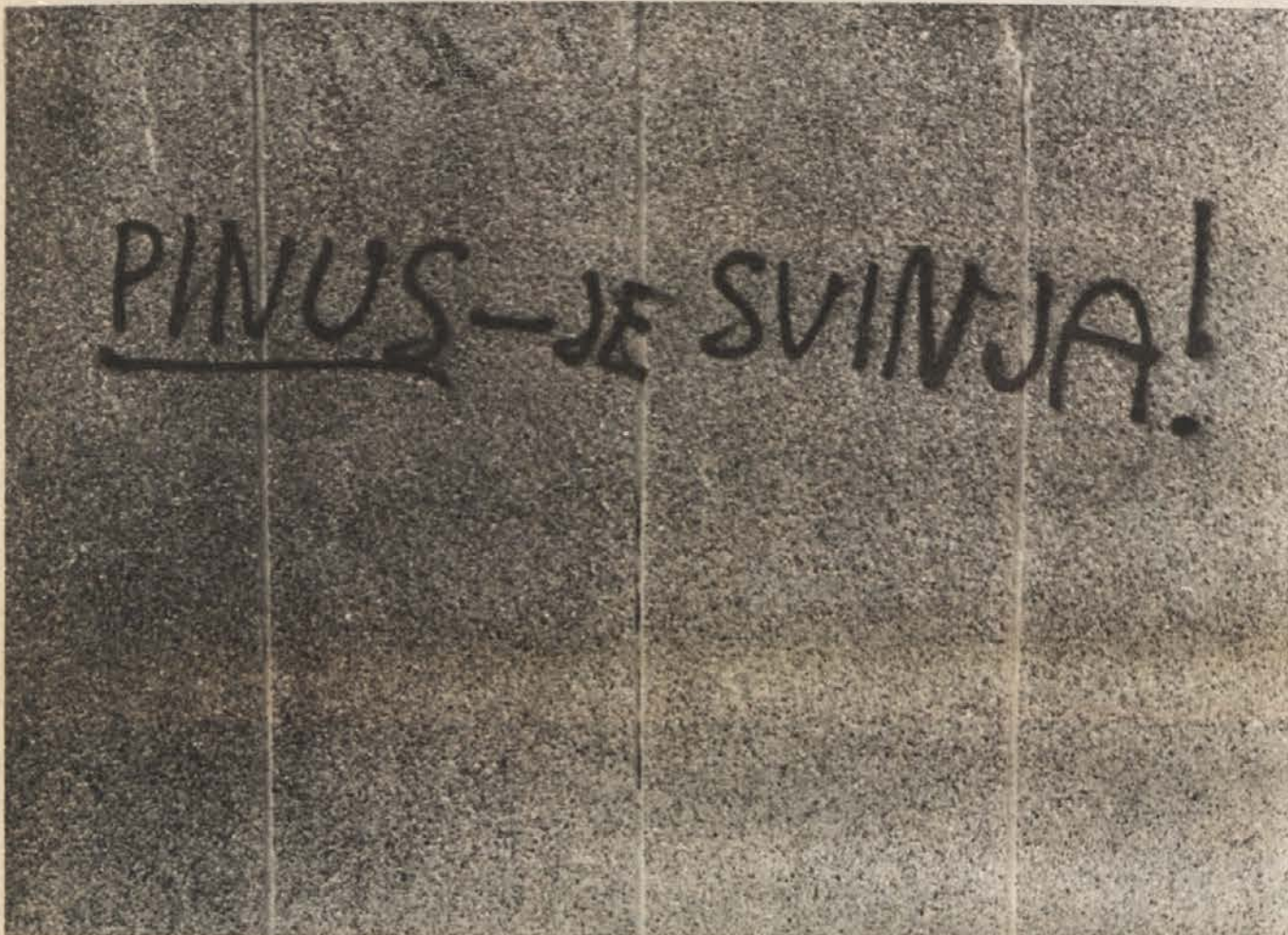
jih izreka. Ali ni sama po sebi žalostna že Danijelova izjava, da bi mu, če bi se pritožil, Vrhovno vojaško sodišče kazen samo povečalo. Vsaka ustanova, pa tudi vojaška, bi se ob tem morala vprašati o razlogih takšnega rezerviranega odnosa slehernega državljanu do nje. Vsaka ustanova ali oseba si odnos družbe do sebe ustvarja sama.

V obrazložitvi sodbe se je sodišče sklicevalo na znani realsocialistični besednjak: »da svojo družino i svojo radno organizacijo treba čuvati. U situaciji kad svi naši susedi i ostale zemlje imaju opštu obavezu, bilo je neopodhodno da i naš Ustav SFRJ u članu 237 kao i u Ustavu SR Slovenije u članu 299 propišu da je obrana nezvisnosti... neutudivo pravo i dužnost i čast...«

Že v tem delu sodbe je vojaško sodišče zapisalo neresnico o občih obveznostih služnje vojaškega roka v sosednjih in drugih državah, zato bi bil v tem primeru kakršenkoli komentar odveč.

Danijel Herič upravičeno pričakuje, da mu bodo kazen med prestajanjem v OKPD Rogoza maksimalno znižali.

ROMAN LEJAK

Ne prisluškujemo, ampak prisluhnemo.

Za Svobodo Mislečega Sveta

Portorož, 3.-5. novembra 1989

EX DRAVSKO POLJE LUX

Pinus je svinja, je pisalo nekaj dni v znamenitem mariborskem podhodu pri hotelu Slavija. Grafit se žal ni dolgo obdržal. Ker ga ni zlizal zob časa, so ga zbrisale Pinusove roke in prav začuden sem bil, ker niso tiste roke zbrisale tudi preostalih grafitov kot denimo Sveže vode ali pa Triglav s H.O in druge. Zakaj je izginil PINUS JE SVINJA? V ekološko neozaveščenem Mariboru sta torej ljudem v ncpoto le dve besedi: PINUS in SVINJA.

Dolgo ni treba ugibati, katera beseda je Mariboru, Račam in Dravskemu polju povzročila motnje v splošnih človeških fizioloških funkcijah in prizadela osrednji živčni sistem. Je to bila beseda PINUS? Nema-ra SVINJA? Mene je živcirala besedica JE, druge PINUS. Kajti Pinus ni samo sinonim za slovenski strup, ampak tudi za PINUSOV KLJUČ — drobno knjižico iz leta 1974, v kateri so shranjeni vsi Pinusovi možgani o insekticidih, pesticidih in herbicidih.

Oglejmo si podrobno eno od poglavij iz te knjižice —

poglavje o sredstvih za uničevanje plevelov. Avtorji, ki se imajo za kemike in praviloma tudi za ekologe in zelene borbe v slovenskem ekološkem gibanju, pišejo takele neumnosti: če rastline okopavamo, bodisi ročno ali s strojem, jih poškodujemo. Razen tega pa je okopavanje utrudljivo in drago... zoper plevel v koruzi priporočamo tele herbicide: Gesaprim 50 WP (vsebuje 50% atrazina), Gesaprim 80 WP (vsebuje 80% atrazina) Gesaprim 1802 WP (vsebuje 33,3% atrazina) itd. Uporaba: 1 do 6 kg na hektar v 500 do 1000 litrov vode! Strupa čez glavo in čez. IN ATRAZIN — kaj to je? Najhujši strup sveta.

Tako je bilo pred 15 leti. Ne, ni se takrat končalo z zastrupljanjem njiv na Dravskem polju. Zastrupljanje je trajalo. Vse do danes. Spreminjala so se le imena hudih strupov in onesnaževalcev pitne vode pod njivami Dravskega polja, učinek strupov pa ne. Sesuti kmeta, slokega in marljivega človeka z Dravskega polja, mu naprtiti ves

drek industrije — rdeče in črne — je nesmisel. Kmet je vzal, kar mu je država dala, predpisala in uzakonila. Kmet z Dravskega polja je že pred dvajsetimi leti napovedoval hudo uro, ki bo odzvonila v slovenskih pinusih in v zemlji zapustila neizbrisen črni pečat.

Dravsko polje je zdaj upoštevano, resda je še videti zeleno in rjavo, rodovitno in plodno, toda čez desetletje bomo čezen naredili križ. Čez vodo smo ga že. O tem je zadosti dokazov... in PINUS? Kaj naj z njim storim? PINUS kot SVINJA prinaša v afektivno raven novostara stanja: nezadovoljstvo, nelagodje, obsedenost ter željo, vziti in oditi s polja, v katerem so vkopani ljudje Dravskega polja. Nekdo bo rekel, da je tukaj konec socialnosti — pa je ni. S Pinusom se začne nova socialnost, zelenost in uporništvu proti drekačem, ki kakorkoli posegajo v zemljo, v človeka, v zdravje, v vodo... ZDENKO KODRIČ

Ko je že kazalo, da je ZSMS v procesu svoje preobrazbe neverjetno zlahka premostila dilemo, ali jo je treba iz sedanje dvoživke spremeniti v politično stranko, ali v čisto družbeno organizacijo, se je ta dilema tik pred zaključnim dejanjem artikularila v nekoliko sprevrženi obliki: ali naj ta dvoživka reinkarnira nazaj v samo sebe, ali pa je vodstvo Republiške konference banda pokvarjenih foteljaških karieristov. Na ta način namreč razmišljajo v »Iniciativnem odboru Združene Opozicije« pri Občinski konferenci ZSMS Velenje in v »delovni skupini predsedstva Univerzitetne konference ZSMS Ljubljana«.

Tudi takšna zastavitev vprašanja bo po vsej verjetnosti imela za posledico kongresno ukvarjanje z v začetku omenjeno dilemo. Le-ta je razrešena zgolj na videz, v latentni obliki pa jo lahko zasledujemo skozi različne verzije statuta. Kronološki razvoj nekaterih določb tega akta celo kaže, da je zadrega zmeraj večja.

Osnovni značaj organizacije je v osnutku tega statuta opredeljeval stavek: »ZSMS je samostojna in odprta politična organizacija«. Nedvoum-

no — seveda če bi se tu končalo. V tistih členih, ki določajo njeno sestavo, je bilo namreč že tedaj zapisano, da ZSMS sestavljajo tudi »... interesne, stanovske in druge organizacije in združenja«, iz njenega imena pa je bilo v osnutku še zmeraj razbrati, da gre za mladinsko organizacijo. Kategorična trditev iz v začetku navedenega stavka nas torej prepričuje v nekaj močno vprašljivega.

V naslednjih fazah je ta stavek evoluiral najprej v »ZSMS je samostojna, odprta politična in družbena organizacija«, v delovnem besedilu predloga z datumom 2. 10. pa je postala ZSMS poleg naštetega še »del mladinskega političnega gibanja«. Protiukrep temu pa je bilo črtanje mladinskega iz imena, oziroma sprejetje mariborskega predloga, da naj se organizacija imenuje preprosto ZSMS, brez razlage.

Kje bo to sprehajanje na žici končalo, ne vem. Ena izmed možnosti je gotovo tista, ki jo ponuja tekst Iniciativnega odbora Združene Opozicije (potem ko ga očistimo vseh retoričnih neslanosti, seveda). »**Temeljno načelo našega delovanja je ustvariti takšno organizacijo, ki bo sposobna omogočati vsem**

ALEŠ RAZPET

KAJ KDO DELA ALI KAJ SE BO Z ZSMS ZGODILO

mladim, skupinam, združenjem, klikam in posameznikom, da ustvarjajo svoje programe dela ter da svoje vizije uresničujejo v stvarnosti.«

Isti cilj si (nekoliko bolj spretno) postavljajo tudi ljubljanski UK-jevci in se pri tem sklicujejo na Janšev program (ki je bil zame v razmerah enostrankarskega pluralizma zelo dober): »praktično odpreti organizacijo vsem mla-

dim, ki hočejo družbeno ali politično delovati«. Dokler je imela demokracija brez privedka socialističnosti heretičen prizvok, je tak cilj za obstoječo zgradbo deloval rušilno; danes lahko na njem vztrajajo samo še tisti, ki verjamejo v nekonfliktno družbo. Organizacijo podobnega tipa lahko vidimo vse pogostejše na delu v nočnem programu; njenim prireditvam se reče sednice, njeno ime pa je

Zveza komunistov Jugoslavije.

Vseeno mi je, ali je mladost predvsem biološka ali predvsem ideološka kategorija; po obeh kriterijih sem vse manj mlad. Za to razpravo je ključno to, da mladost v nobenem primeru ne more biti temelj za politično organizirano.

Politika je nadaljevanje vojne z drugimi sredstvi, pravijo; politični sistem naj konflikt institucionalizira, brez ambicije, da bi ga odpravil; odprta politična naj njegov obstoj tudi brez izmenjave rabljene municije. Dokler to ni možno, se politične razlike preslikavajo v nacionalne (ali v katere druge).

Velenjčani in UK-jevci bi jih radi preslikali še v garancijske. Če je smiselno politično organizirati ljudi med 15. in 35. letom (OK Velenje) ali med 15. in 30. letom (UK Ljubljana), potem bi bili lahko mandati v skupščini razdeljeni kar med letnike, namesto volitev pa bi služila demografska piramida.

Tovrstno ohranjanje ZSMS-jevske transinteresnosti (oziroma njena reSZDLizacija) kmalu konča v boljše vizmih, v katerih so »mladost«, »mlada generacija« ali celo »mi mla-

di« zgolj zamenjali »delavski razred«.

Da bi to ne bilo preveč očitno, iniciatorji ZDružene Opozicije vneto razpravljajo o tistem, o čemer se jim »ne zdi vredno razpravljati«; slikajo idilično notranjo harmonijo »Zveze slovenske mladine« in v isti sapi ugotavljajo, da je »prisila temeljni mehanizem integracije vsake organizacije«; pravijo, naj bo »osnovni vir financiranja samofinanciranja«, hkrati pa »se ne bi odrekli« proračunskim virom; trdijo, da jih »kongres ne zanima«, vendarle pa »v njem vidijo še zadnjo možnost za politično organiziranje slovenske mladine«. Zanima jih to, kar »zanima mladega človeka« (dva pogoja: mlad, pa še človek). Izgubiti nimajo kaj, saj naj bi tako ali tako »delovali v okviru ZSMS«. Sodeč po predstavitev pisanju bo ena izmed njihovih političnih zahtev tudi deregulacija slovenskega pravopisa.

Doslej napisano seveda ne pomeni, da je na vprašanje odgovorjeno, da vprašanja ni več — vprašanje je le narobe zastavljeno. ZSMS je lahko politična organizacija (za kar se zavzemam), ali pa mladinska organizacija. Ne more pa več biti oboje.

Ko je kandidatka za predsednico Društva novinarjev Slovenije lani v svojem programu predlagala uvedbo izpitov za novinarje kot eno od meril strokovnosti, je med novinarsko združbo završala. Pa ne od navdušenja. Kandidatka je na volitvah gladko pogorela. Ko se je v naročju rotovške partije to pomlad skotila pobuda za boj proti medijskemu nasilju, poimenovana Kšelova, se je le redkim novinarjem zdelo vredno opozoriti, da se lahko ta boj sprevrže v lov na novinarje in v prakso naglih sodišč, kjer bodo iskali pravico razžaljeni funkcionarčki. Čeprav je pobuda omenjala tudi uvedbo novinarskih licenc, kakšnega posebnega vika in krika iz novinarskih vrst ni bilo, pod pobudo pa so se podpisali tudi nekateri novinarji. Najbrž pod vtisom medijske vojne na jugorelaciji sever—jug in v zmotnem prepričanju, da so zanj krivi novinarji. (Če bi bilo to res, seveda ne bi s padli mi politiki odhajale v »ilegalo« tudi novinarske in uredniške garniture.) Večina je molčala,

volitev ni bilo.

Ko je to jesen — v teh zmedenih časih brez pravil igre, v katerih ni jasno nič drugega kot to, da se pritiski na novinarje stopnjujejo — skupina novinarjev, poimenovana iniciativa za novo novinarsko združenje, sklenila (kot bi se patetično reklo) vzeti svojo usodo v lastne roke, še preden jo bodo skušali po svoji podobi ukrojiti drugi, torej tisti na mestu oblasti, je spet završala. Javno in poljavno. Izpeljank v tem hrupu je več: da uporablja novinarska skupina samozancev iste »štose« kot Kšela in njegovi podpisniki, da pozablja, da smo vsi (v tem primeru novinarji) enaki, ne pa nekateri malo bolj, itd. »Novinarji ne želijo biti vsi v eni novinarski srenji... nekateri bi radi postali nekaj posebnega, v opoziciji, da bi lahko tako zviška gledali na druge... v življenje naj bi obudili nekakšno medijsko silo, v katero bi sprejeli samo izbrance... pri elitnikih bodo tisti, ki so pri koritu,« smo lahko prebrali v Večerovem Totem listu, torej na stra-

DARKA ZVONAR

LOV ZA NOVINARJE

neh, ki so se sicer namenjene takšnemu ali drugačnemu humorju.

Z nekritične distance se takole na prvi pogled zdi, da so ti javni in poljavni očitki logični. Toda samo z nekritične distance in samo na prvi pogled. ZOA, kot se novo novinarsko združenje imenuje (Znanje—Odgovornost—Avtonomija), hoče biti elitna. Elitna v smislu kakovosti, kar

je v socializmu z jugoobrazom in prevladujočo teorijo enakih želodcev kot eno njegovih najbanalnejših izpeljank seveda naglavni greh. Kot nekakšna alternativa Društvu novinarjev, funkcionirajočemu bolj po principu ribiške družine, kjer je lahko član vsakdo, ki plača članarino in si kupi trnek, je ZOA kot »avtonomna samo-organizacija profesionalnih novinarjev« v svoj pro-

gram zapisala, da bo od svojih članov zahtevala »sistematično znanje in visoko stopnjo osebne odgovornosti« in terjala »pristopni preskus ter sprotne preverjanje spoštovanja profesionalnih in etičnih norm novinarskega poklica.« Kajti samo tako, da preraste iz polpoklica v poklic, si lahko novinarstvo pridobi ugled in samo organizacija z ugledom lahko obstaja kot skupina pritiska za novinarje (v njihovo korist in korist širše javnosti), ne pa skupina pritiska na novinarje. V nasprotju z Društvom novinarjev, ki je že večkrat dokazalo, da je prav slednje: spomnimo se samo »vpoklica« Leona Magdalenca, ki je s svojim televizijskim prispevkom razžalil znano razširjevalko tez o slovenski kontrarevoluciji Aleksandro Plavevsko, pred častno razsodišče.

Prav v tem pa je tudi bistvena razlika med to in pa znamenito Kšelovo pobudo za boj proti medijskemu nasilju: če je slednja izhajala iz zmotne domneve, da obstaja pri nas svoboden medijski prostor, v katerem je treba

zaščititi tako imenovanega nedolžnega občana pred novinarji, izhaja ZOA iz ugotovitve, da ta prostor ne obstaja in da si je treba svobodo javne besede šele zagotoviti. Prav zaradi šibkih, kajti varanje šibkih je v najtesnejši povezavi s klanjanjem močnim. Različno je torej izhodišče in različno mesto izrekanja. Prav to pa je odločilno — spričo tega namreč, ker se lahko uradne licence novinarjev prav zlahka sprevržejo v preventivno cenzuro, torej v instrument za zagotavljanje novinarske lojalnosti vladajočim elitam. Zato je tako pomembno s samoorganiziranjem prehiteti tiste, ki z mesta oblasti — bodisi z odpiranjem kazenskega zakonika in s klicanjem tožilca na pomoč bodisi kako subtilneje — delijo novinarjem čebelice in črne pike.

ZSMS spreminja svoje ime, pripravlja se na kongres, začena z reorganizacijo. In če parafraziramo proslulo tezo o »sestopu z oblasti«, lahko rečemo, da je, kar zadeva ZSMS, moč govoriti o poskusu »vzpona na oblast«. Vendar je lahko ta teza na nek način vsaj dvoumna: ZSMS je namreč že del etablirane oblasti, je del SSS (Stranke socialističnega samoupravljanja), hkrati pa je kot njen podmladek postularana kot mesto, kjer se kalijo novi kadri, kot vzgojno-izobraževalna institucija za vstop na zahtevnejše politične funkcije. Po drugi strani pa je ZSMS v zadnjem času nastopala kot iniciator različnih polit-demokratskih pobud (morda res včasih prepozno) in se s tem via facti umestila med »nosilce« demokratičnega »življa« na Slovenskem.

To ambivalentno pozicijo

ZSMS je potrebno brati v širšem kontekstu politične situacije v Sloveniji. Tako kot ni moč na tej širši ravni postaviti neke jasne ločnice med tistimi na oblasti in opozicijo, tako je tudi situacija znotraj ZSMS vsaj konfuzna.

Če lahko, pogojno, razdelimo politične subjekte v Sloveniji vsaj na tri večje skupine: 1. SSS, 2. majnike (SDZ, SDZS, SKSG, Društvo pisateljev) in 3. formalne demokrate (Debatni klub 89, Odbor), lahko podobno razdelitev apliciramo na ZSMS. Kajti, če že ne moremo določiti nekaj jasno konstituiranih frakcij znotraj mladinske organizacije, pa lahko govorimo vsaj o njihovih zametkih.

Tako znotraj ZSMS nahajamo tako »profilirane«, skozi dolga delegatska leta kaljene, kandidate za »ta pravi« organizacijo — ZK in SZDL, kot revolucionarne podmladke maj-

BORIS ČIBEJ

ZSMS (Za Sistemsko Manipuliranje Subjektov)

nikov, ki se grejo celo ustanavljati Združene opozicije (velenjski mladinci v sodelovanju z UK-jem) ali pa odkrito paktirajo s podpisniki majniške deklaracije.

Tretja frakcija, formalno-demokratska, je trenutno morda najmočnejša. Njene predstavnike je moč zaslediti v Debatnem klubu, ALKU, OM-u, celo v skupščini. Na to »frakcijo« pa je potrebno staviti in s tem pridemo tudi do našega naslova: Za Sistemsko Manipuliranje Subjektov.

Če bi ta naslov zapopadli v samoupravnem žargonu diskurza, ki že 45 let stavi na »celega subjekta«, na delavski razred oziroma v novejšem času, na občana s človeškim obrazom, bi izzvenel vsaj v negativni luči. V nasprotju s tem je treba ta izraz vzeti povsem resno: stvar formalne demokracije so odtuje-

ni subjekti, se pravi, skozi formo demokracije manipulirani subjekti.

Drugače rečeno, subjekti formalne demokracije so objekti. Tem objektom-državljanom pa je potrebno vrniti vse dostojanstvo, ki ga v SFRJ nikoli niso imeli. Zato je treba jasno reči: Smo za MO, za Mladinsko organizacijo za Manipulacijo objektov.

Na tej podlagi pa šele lahko govorimo o rekonstituciji ZSMS v resno politično organizacijo: stranko. S tem bi se ZSMS otresla vse navlake »mladinske«, ki v končni instanci vedno pomeni neizkušeno, nedoletno, po drugi strani pa bi jasno zamejila polje svojega političnega delovanja nasproti majniško prepodrodnim težnjam narodnjakov.

KATEDRA Kakšen koncept goji Ilc?

Branković: Istraživačko izdavaški centar je alternativni izdajatelj. Ta alternativnost IIC se kaže v privrženosti temam, ki so izven interesnega okvira klasičnih izdajateljev, ki upoštevajo fenomene velikih kultur oziroma velike kulturne fenomene. Naša alternativnost se kaže v tem, da smo bolj obrnjeni k subkulturnim problemom, ki se kažejo in začinjajo na družbenem robu. Ne na deklarirani družbeni margini, ampak na tisti, kjer se kot po pravilu vzgibajo nove iniciative, nove ideje. Menim, da družba, zahvaljujoč integrativnim procesom, o katerih se vse pogosteje govori, drsi k nekakšni totalitarni situaciji, k presoji kolektiva nad posameznikom. Vzporedno s tem se odvija še en proces, v katerem so posamezniki in manjše družbene skupine obrnjeni sami k sebi s spontanimi oblikami življenja, kulturnega izkazovanja, ... Mladinski oziroma alternativni izdajatelj se mora posvečati prav tem problemom, ki so, kot sem že rekel, izven interesne sfere velikih izdajateljev. V tem smislu so polje raziskovanja IIC subkulture, v njihovem okviru pa punk, rock, neformalne skupine, divja gradnja kot oblika urbanistične subkulture, potem oblike življenja v urbaniološki tvorbi, kot je divja gradnja, manjše verske skupine kot oblika podkulture, ... No, v ta okvir sodi tudi povečan interes za tiste oblike »elitne kulture«, ki so na žalost manj zastopane. S tem mislim seveda na postmoderno. Postmoderna je neke vrste, da tako rečem, podkultura klasičnim, vladajočim ideološkim sistemom. Heglovemu filozofskemu sistemu, denimo, marksizmu, filozofskemu sistemu pragmatizma, ... Gre za spontani pojav negiranja naštetega. Ne decidnega negiranja, ampak za pojava nečesa novega gre, kar se začne na razvalinah, na ostankih teh sistemov.

KATEDRA Kako se preslikava globalni koncept v konkretne akcije, izdaje?

Simić: Izdajateljska politika, ki jo vodimo, seveda spremlja vse te opredelitve, ta konceptualni pristop. Porajajo se novi trendi, novi koncepti, miselni obrasci. Omenim lahko cel niz takšnih naslovov. Zadnje številko časopisa »Potkulture«, ki je najizrazitejši tovrstni časopis pri nas. Že nekaj let namreč spremlja problematiko podkultur v vzhodni Evropi.

KATEDRA V zadnji številki ste se pri tem časopisu ukvarjali celo z Mariborom.

Simić: Vprašanje je, ali Maribor sploh je v vzhodni Evropi. Prej bi rekel, da se Maribor s svojimi duhovnimi elementi nagiba k srednji Evropi. To se mi zdi preciznejše, predvsem v pejorativnem smislu. Namreč, ko uporabljamo termin vzhodna Evropa, mislimo na okamenjeni, nesrečni realsocializem.

KATEDRA Vendarle, vrnilo se k izdajam.

Simić: Torej, nadalje so tukaj knjige, ki se ubadajo s fenomenom rocka, in to ne na površen način, ki bi intrigiral najstniško generacijo, jih popeljal v sanje z biografskimi rock zvezd, fasciniral z besedili pesmi, ... ampak s poslušanjem, da se pride do bistva teh fenomenov, da se vstopi v prazen prostor, v problem zapljudenja praznega prostora kulturnih obrazcev, o katerih ves čas govorimo. Zadnja študija, ki smo jo objavili, pa se tiče urbane gradnje, pravzaprav divje gradnje. Ne gre zgolj za arhitektonsko-socio-

loško študijo o problemu divje gradnje, predvsem gre za presekok nekega trenutka v naši družbi, ki govori mnogo več. To mnogo več je pravzaprav odnos te družbe proti posamezniku, odnos tistih, ki imajo privilegije nasproti tistim, ki živijo v pogojih, ki so pod človeškim dostojanstvom. To je knjiga, ki jo je na njeni predstavitvi pred kratkim v beograjski »kaludjerici« prof. Miroslav Živković označil tudi za obtožnico tej družbi, ki si je dovolila takšen luk-suz, da je silno marginalizirala ogromne sloje prebivalstva z uvajanjem nekakšnih iznakaženih, parademokratskih načinov svobodne menjave dela, ali kakor se pač vse to imenuje. Gre za prave favele, pa tudi knjiga nosi naslov »Beograjska favela«. Naša zbirka »Filozofska postmoderna« pa pravzaprav prvič na naših tleh vmešča in končno razlaga, za kakšen obrat v mišljenju gre, ki se je zgodil v šestdesetih letih tega stoletja v zahodni misli. Enostavno prevajamo dela postmodernih filozofov. No, tudi ta knjižnica se ne ukvarja zgolj s postmoderno, prinaša, kar je v tem trenutku aktualno v moderni svetovni misli. Vprašanje, ki ga je ob tem nujno odpreti, je, kako nekaj takšnega sedaj prinašati na Balkan, ki je duhovno silno heterogen, v Jugoslavijo, prav tako duhovno heterogeno, ki pa na nek način ni izplavala iz blata monopolizma, enomišljenja, prevlade enega načina razmišljanja. Prav zdaj šele prihajamo v nekatera preverjanja, ki bi morala po nekem določenem času dati tisto, kar se imenuje pluralizem, pluralizem idej, pluralizem stališč, ki naj bi končno postal sistemsko institucionaliziran. Gre za dolg proces, v katerem pa ni ključno formaliziranje, ampak predvsem način mišljenja. Gre za dolgotrajne procese, ki bodo za ljudi, če malce omejim prostor, v Srbiji pravicati kulturološki šok.

KATEDRA Ključ afirmacije vaše izdajateljske hiše je v prezentiranju manj znanih, bodisi novih (nova politična paradigma) ali starejših (anarhizem) družbenih teorij.

Branković: Pripravljen je že novi zbornik, »Glasovi odsutncg diskurza«, ki je posvečen Karlu Krausu, eni vodilnih osebnosti dunajske moderne. Kraus je pri nas praktično neznan, nekateri so slišali zanj, to pa je tudi vse. Razlogi, zakaj je beseda o odsotnem diskurzu, pa so drugačne narave. Cel niz avtorjev, vključno s Krležo, je ustvarjal pod vplivom Karla Krausa. Ker so bili predstavniki kulturnega establishmenta, so verjetno želeli svoje duhovne korenine prikriti in so dušili oziroma celo ovirali prevajanje njegovih del.

KATEDRA Kako se znajdejo vaše izdaje?

Simić: Skoraj neverjetno je, kolikokrat ponavljamo isto zgodbo. Ogromnokrat so mnogi, tudi najvidnejši intelektualci pri nas poudarjali duhovni monizem, ki je delno utemeljen v tradiciji, delno pa v pritisku od zunaj. Večina nas je prav po sartrovsko, eksistencialno vrženih v situacijo. Rojeni smo v norem komunističnem režimu, ki je zanimal nekatero osnovne principe gibanja družbenih procesov. Boj nasprotij, konflikt, na primer. Pri nas v zadnjih štiridesetih letih v družbenih procesih praktično ne poznamo konfliktov. Šokantno deluje, da se takšna pah-ljača idej, ki jih prinašajo naše izdaje, vnaša v prostor, ki je pravzaprav siv. Povedati moram, da nismo sami v tem poslu. Ker gre za vprašanje časa, ko se bo moralo tudi polje idej pluralizirati, ko se bodo

drugod domači družbeni procesi morali slej ko prej znajti tudi v našem okolju, menimo, da so naše izdaje za pospeševalce teh procesov. Beročemu človeku je treba omogočiti, da spozna načine razmišljanja, da bi lahko gradil svojo avtonomno pozicijo, predvsem lastno filozofsko pozicijo, kritično distanco do procesov, kar pomeni, da ga osvobodimo, da sam plava, da najde svojo intelektualno identiteto. Bližamo se zanimivemu stanju iskanja po času, ki so vršili sistematični pritisk na suha, filozofski in znanstveni pogled na svet pa je bil silno nabit z ideološkim strupom. Ni se dalo razviti nikakršne vsaj malo kritične zavesti, pravzaprav spoznanja o splošnih okoliščinah življenja. Na primer, vsa ključna umetniška dela, ustvarjena po vojni v Jugoslaviji, so nastala ali iz skrajne genialnosti avtorja ali v blazni, nadčloveško individualni akciji. Družba s svojimi kulturnimi institucijami in s svojim odnosom do ustvarjalcev ni vzpodbudila niti enega kulturnega ali umetniškega akta visokega dometa. To je žalostna slika otopljevanja kreativnih potencialov te družbe. Da bi osvobodili te odročne, zapletene intelektualne in umetniške energije, ki tukaj obstajajo, bi morali vzpostaviti osnovno komunikacijo z duhovnimi tokovi v Evropi in svetu. Kljub siromaštvu, ki nas je našlo se mora najti denar za tovrstne dejavnosti. Namreč, izgubljanje stika s tem, kar se dogaja zunaj, predstavlja dejansko balkanizacijo. Jugoslavija bi s popolno izgubo tega stika postala tisto, za kar jo v Evropi slabšalno že imajo: A Piece od Asia in Europe. Vzpostavitev takšnega stika bi pomnila tudi to, da trume mladih intelektualcev ne bi več bežala od tod, če bi tukaj imeli pogoje za ustvarjanje. Ključni problem je seveda v politiki. V političnih spremembah, ki bodo nujno morale prizadeti to družbo. Potem bi se seveda spremenili tudi drugi odnosi: v ekonomiji, v kulturi, v umetnosti, ...

KATEDRA Nujno je preseči ta bizantinski koncept.

Simić: Ta usodni pravoslavni monizem v mišljenju, boljšešizem, izključnost, netolerantnost. Hegel pravi, ko govori o duhu meščanstva, da je osnova vsake družbene skupnosti priznavanje drugemu enakega statusa, kot da imaš sam. V širšem družbenem okvirju to pomeni, da mora

INTERVJU: DRAGAN R. SIMIĆ

družba ustvariti pogoje, v katerih bo institucionalizirana tolerantnost različnih mnenj, združevanje, ... kot pogoj, da bi lahko mislili družbo kot demokracijo.

KATEDRA Z uvajanjem permanentne racionalne skepse.

Simić: Permanentna racionalna skepsa pred vsemi in vsem. Vedeti je treba, da intelektualci ni poklic, je pozicija, stališče. Odnos do dejanskosti, ki mora biti kritičen, vnaprej sprejemati kot danost. Preprosto, intelektualcu je prirojeno, da ne aplavdira nobeni dnevni politiki, ker to ni njegova funkcija. Stalno mora braniti avtonomno, kritično pozicijo glede na vse, kar ga obkroža. Pri nas je malo intelektualcev. In inflacija kvaziintelektualcev.

Branković: Glede na situacijo v Srbiji postavljam tri distančne točke. Prva distanca se tiče moje odločne opredelitve za večpartijski sistem. O tem ne bi veliko govoril, ker gre za popolnoma absolutno temo. Nikakršnega, niti teoretičnega niti moralnega opravičila ni za vnaprejšnji pooblaščen položaj ene partije. Očitno je, da se zdaj v Srbiji postavlja dobesedno vprašanje: demokracija ali socializem. Ta alternativa stoji od besede do besede do besede.

Simić: Točno to. Kakšen socializem nam je ponujen.

Branković: V zadnjem intervjuju za Nin je Mirjana Marković dejala, da se za socializem nismo odločili v skupščini in od njega tudi odstopili ne bomo z glasovanjem. Mar ni v tej izjavi najbolj neposredno izpostavljena alternativa med socializmom in demokracijo. To torej pomeni, mi smo za socializem, nismo pa za demokracijo. Prepričan sem, da bi večinsko mnenje v Srbiji postavilo popolnoma drugačno, obrnjeno prioriteto: smo za demokracijo, če pa je mogoč tudi demokratični socializem, potem smo tudi za socializem. Prioriteta je torej v demokraciji, ne v socializmu. Moja opredelitev za večpartijski model torej, ki ga nimam za idealnega, na vsak način pa za najbolj demokratičnega, kar jih družba pozna. Druga distanca do sedanje politične situacije v Srbiji zadeva ograditev od prevladujočega stališča o dominantni

Srbobran Branković je direktor založbe Istraživačko izdavaški centar iz Beograda, ki deluje pod okriljem srbskega mladinskega vodstva Dragan R. Simić pa je njen glavni in odgovorni urednik. Njuno delo je, kakopak, vtakano v izdaje, ki so plod sodelovanja z eksperti z raznih področij, ki jim je skupni imenovalec alternativnost — predvsem v

načinu razmišljanja. Izdaje, ki jih velja posebej omeniti in ki spadajo pravzaprav v antologijo novejšega jugoslovan-skega založništva, založbi pa prinašajo renome ene najbolj cenjenih, so trije zborniki: »Obnova utopijskih energija«, ki ga je uredil Vukašin Pavlović, »Filozofsko čitanje Frojda«, urednika Obrada Savića in »Mad-jarske alternative«.

vlogi družbene lastnine v socializmu. Tudi to stališče je že teoretično elaborirano in ne potrebuje podrobnejše razlage. To stališče se konstituira kot nova politična struja v Srbiji. Najavljajo, tako v že omenjenem intervjuju v Ninu, pa tudi v seriji besedil uradnih ideologov srbske partije, Radivoja Marinkovića in ostalih kvaziintelektualcev ...

Simić: ... prepolitiziranih polinteligentov ...

Branković: ... da je nujna dominantna vloga družbene lastnine. Toda to stališče je v nasprotju s stališčem o tržišču. Če se zavzemamo za tržišče kot samoregulirajoči notranji mehanizem družbe, potem je dominantnost družbene lastnine odvisna od njene učinkovitosti. Gre za tekmovalje, v katerem bo prevladovala najučinkovitejša lastninska oblika. Moja tretja distanca pa je do nacionalne evforije, do prepirlskega stališča, v katerem se eni kažejo kot zakleti pravičnejši, ki jim stojijo nasproti zakleti nepravičnejši, ki so krivi za vse. Kriv je slovenski separatizem, kriv je Marković, ker ni izstavil kompleksnega protiinflacijskega kr programa, kriva je albanska iredenta, ... Ta črna bela optika deluje v današnjem svetu prav zares grotes-

kno. Od tega se želim najstrožje distancirati. Po drugi strani, kar je še bolj črno in groteskno, pa je s tem mobilizirana vsa uradna javnost v Srbiji. Mislim na časopisje, radio, televizijo — z izjemo poskusa formiranja OK oziroma tretjega kanala in nekaterih manjših izjem na radiu — kar je vse vključeno v to enoumno. V mišljenju torej, ki ima za predpostavko premiso, da ima uradna Srbija prav, vsi ostali pa ne. Takšno stališče je ob tem, da je brezumno, tudi nevarno. Nevarno, ker vodi naravnost k trganju Jugoslavije. Menim, da Jugoslavijo lahko gradimo samo z dogovarjanjem, nikakor pa ne ob upoštevanju samo enega stališča, bodisi slovenskega, bodisi katerega drugega. Z nikakršnim enostranskim aktom ali gesto ne moremo obdržati Jugoslavije, nasprotno, vsaka vrsta osorne enostranosti vodi k rušenju Jugoslavije. Napihnjene enostranosti, ki ne dovoli pogovora o drugačnih konceptih ali variantah.

KATEDRA Vprašanje torej je, kaj sploh je Jugoslavija.

Branković: O tem pa se moramo pogovoriti. Torej se moramo pogovarjati. In ne tako kot užaljeni adolescenti, ki jim je najlaže obrniti hrbet.

SRBOBRAN BRANKOVIĆ,

Simić: Gre za to, da nekaterih zgodovinskih faz v razvoju družbe ni moč preskočiti. Vsi ti nasilni obrati zoper zgodovino, zoper zakone razvoja človeške družbe so pripeljali do tragikomičnih stanj. Dejali bi lahko, da vsako posilstvo zgodovine rojeva nakaze. In ko govorimo o stanju v — pogojno rečeno — projektu socializma, vidimo, da se maje v temeljih. In to zaskrbljenost nas vseh, ki živimo v tej deželi, povečuje dejstvo, da ta država močno zaostaja v poskusih, da se oplemeniti s posplošnimi demokratičnimi oblikami javne oblasti in naroda, da se uvedejo demokratični tokovi v vse sfere družbenega življenja, močno zaostaja. Prehitelo nas v Sovjetski zvezi, pa na Madžarskem in Poljskem. Mar smo res slepo črevo evropskega kontinenta? Do zdaj smo lahko, ne vem iz katerih razlogov, sebi dovoljevali luksuz, da smo koketirali z dnevno politiko, ki je nudila mesijanske projekte rešitve Jugoslavije. Zdaj pa že postaja eksistencialno vprašanje na primer sprejem koncepta lastninskih odnosov, kakršnega nam v tem trenutku ponuja srbska partija. Ta ista partija v besedah sama sebi nasprotuje. Denimo v dokumentu, ki se imenuje »Stališča komisije pri Predsedstvu SR Srbije za reformo političnega sistema«, kjer pravi, da bodo dovolili vse lastninske oblike s tem, da je družbena lastnina dominantna in da se bo kot takšna vezala na nekega titularja,

pravnega nosilca. To je seveda nonsens, contradictio in adiecto. Preprosto, če družbeno lastnino vežete na katehorični pravni naslov, potem ni več družbena. Ali je delniška ali državna, če govorimo o velikih sistemih.

KATEDRA Kaj pa če je titular družba?

Simić: V širšem pomenu besede je tudi zasebna lastnina družbena, ker je tudi zasebnik član družbe. Tudi delničarji so člani družbe. V bistvu je vse družbeno. Neumnost je postavljati ta atribut družbenega, vsak sistem je družben. Vse politične organizacije so v bistvu prav tako družbene — kakšna pa je politična aktivnost, če ni najbolj substancialno družbena?

KATEDRA Torej se znova srečujemo z vulgarnim pojmovanjem komunistične ideje.

Simić: Seveda, seveda, prav to. Človek je do neke mere lahko delal izjeme pred seboj, se držal nazaj, toda sedaj vse deluje bolj ortodoksno in rigidno kot kup Stalinovih govorov, ki sem jih imel priložnost prebrati, ko smo pripravljali zbornik »Ekonomska filozofija stalinizma«, ki bo v prodaji konec meseca. To mora skrbeti vsakega umnega človeka. Gre za analogijo in preslikavo tega, kar se želi. Če je vloga družbene lastnine dominantna v ekonomski sferi, potem mora biti v politični sferi dominantna vloga partije. To je pravzaprav vsa ideja. Za nič drugega ne gre kot za maskiranje ohr-

njanja enopartijskega monopola oziroma partije na oblasti. Za ohranjanje tistega, kar hočemo pravzaprav ukiniti, tistega, kar imenujemo zgodovinska odgovornost partije, njene predestiniranosti, da mora biti vodilna moč in podobne neumnosti. Te stvari so jasne vsaj že desetletje.

Ne obstaja, vsaj v normalnih družbah, kategorija zgodovinske odgovornosti ali odgovornosti pred narodom. Politična organizacija, v tem primeru partija, Zveza komunistov, lahko odgovarja samo pred konkretnimi institucijami sistema v predhodno — zakonsko — dogovorjenem postopku. Nikakršne abstraktno odgovornosti ne obstajajo, to je v bistvu prikrivanje popolne neodgovornosti. Druga plat medalje pa je, da partija nima več nikakršnega kredita, da bi zase lahko zahtevala vodilno mesto v družbi. Partija je silno kompromitirana. Ne vem, kaj naj se še zgodi, mar moramo priti vsi v vrste pred kotli, mar nam je potrebna opcija Tien An Men ali še kaj hujšega, da bi se ljudje vprašali, kako dolgo se bo še dalo prenašati takšen teror? Za peščico ljudi gre, ki je instrumentalizirala državo v svojih rokah, prav tako vse sfere družbenosti ter vrši popolno kontrolo nad vsem tem. Nihče ne zahteva, še najmanj pa jaz, ukinitelj ZK. Gre preprosto zato, da mora ZK dovoliti, dovoliti pa mora prav ona, ker ima dejansko oblast, da lahko z njo tekmujejo druge politične stranke pod enakimi pogoji. In če dobi zaupanje volilcev, potem naj pač formira organe oblasti, konstituirajo skupščino, ki izbira izvršnopolitične organe. Takrat bomo lahko smatrali, da je njena oblast legalna. Gre za problem legitimnosti socialističnih družb. In v Srbiji so po ustavnih spremembah ostale še naprej karikaturne volitve.

KATEDRA V Sloveniji, kjer je javno mnenje pogosto testirano s kvalificiranimi metodami, večina meni, da je prav srbska politika z Miloševićem na čelu generator ohranjanja starih, regresivnih odnosov in relacij, ki niso izpolnile svoje funkcije. Kako to komentirate?

Branković: Menim, da je napočil trenutek za ponovno konstituiranje Jugoslavije, za prvo demokratično konstituiranje Jugoslavije. Dva koncepta Jugoslavije sta doživela katastrofo. Zakaj? Enostavno, z eno besedo povedano, zato, ker sta bila nedemokratična. Prvi koncept je bil nepluralen in nedemokratičen, predvsem v nacionalnem pogledu. Ve se, da je bila prva Jugoslavija unitarna, toda nedemokratična je bila iz vrste drugih razlogov. Denimo, volilno telo je bilo vsaj prepolovljeno: ženske niso imele volilne pravice, volilo se je od 21. leta. Bilo je še veliko drugih socialnih kategorij, ki niso imele pravice udeležbe v političnem življenju. Druga Jugoslavija je nepluralna v ideološkem pogledu, v pogledu ideološke diktature, ker je bila konstituirana izključno na eni ideologiji, na oblasti ene partije. Doživlja enak rezultat, enak fiasko, s to razliko, da so se kriza in nasprotja stare Jugoslavije brutalno končala v vihr svetovne vojne. Današnje zunanje-politične razmere pa nam kličejo, naj bomo demokratična država, naj razmišljamo o lastnem razvoju, naj se vključimo v Evropo, ... za razliko od situacije, v kateri je razpadla stara Jugoslavija. Prav zato menim, da je prišel trenutek za ponovno konstituiranje Jugoslavije. In to dejansko od najosnovnejših zahtev Jugoslavija se mora konstituirati demokratično ob odsotnosti kakršnekoli ideološke platforme. Torej, od dovoljevanja svobodnega političnega organiziranja do konstituiranja ustavodajnih skupščin v republikah, preko dogovora o tem, kakšen je lahko koncept Jugoslavije, kaj republike prenašajo na nadnacionalno instanco do konstituiranja nove, demokratične jugoslovanske skupščine in sprejetja nove ustave. Dejansko menim, da je treba znova, ker vsako imprviziranje v tem trenutku pomeni podaljševanje agonije.

KATEDRA Takorekoč iz dneva v dan poslušamo nove in nove definicije stanja v Jugoslaviji. Ena starejših, univerzalnejših in morda najbolj briljantna je tista Nece Jovanova iz začetka osemdesetih, ko je dejal, da je jugoslovanska družba patološko strukturirana. Kaj pa Beograd?

Branković: Beograd ni totalitarni, nedemokratični center. Morda je to v tem trenutku uradni Beograd. Razlika med tem in dejanskim Beogradom je ogromna. Želel bi, da bi se v Sloveniji, zaradi poštenja, za katerega je zrela slovenska javnost, najostreje razlikovalo med demokratičnim javnim mnenjem v Srbiji, ki je potisnjeno v defenzivo zaradi strahovite ofenzive ideološkega centra, in vladajočo politiko v Srbiji, ki je takšna, kakršna je. To zares ni Beograd. Gre za boljševisko strujo, ki se je povzpela na vladajočo tron zahvaljujoč eni, dejansko pravični zadevi, ki jo izvojevala. Izvojevala je ponovno ustavno in pravno konstituiranje Srbije, ki je bilo dejansko potrebno in je na vsak način v čast tej strukturi. Skozi to pa je povlekla tudi skrajno tog, anahron, boljševiski koncept konstituiranja politike, države, oblasti, ki ne more obstati.

KATEDRA Kje se omenjeno demokratično javno mnenje, če se sploh kje, institucionalizira.

Simić: Trenutno se ne institucionalizira. Na žalost. Toda povedati moram, da kakor zdaj kaže in kakor se radikalizirajo odnosi v vsej Jugoslaviji, ni nerealno pričakovati tovrstnih formiranj. Naj parafraziram nekega zdiferenciranega politika, ki je dejal: »Srbija je neštoto više«. Srbije je, s tem naj se računa tudi v Sloveniji, mnogo več kot garnitura, ki jo sedaj predstavlja na oblasti. Mnoge politične garniture so vodile Srbijo in se zamenjevale. Obstaja pa tudi nekaj, kar je nacionalni etos, kar je nacionalna bit, kar je duhovna klima. Nekritično je poistovetiti sedanje srbsko vodstvo s srbskim narodom v celoti, na katerega se vodstvo tako širokoustno sklicuje. Nikoli noben narod v celoti ni podprl vodstva, to mora biti jasno. In nobenega vladarja. Srbsko vodstvo mora računati s tem, da bi bilo zanj dobro, če bi imelo v tem trenutku institucionalizirano opozicijo.

Branković: Mislim, da vendarle lahko lociramo tri centre, v katerih se takorekoč institucionalizira opozicija. Prvi je Društvo književnikov Srbije, znamenita Francuska 7, ki nikoli ni prenehala biti politično-institucionalizirana opozicija. Ni registrirana kot partija, vendar je vedno, neprekinjeno delovala opozicijsko, dasiravno je v enem delu svojega delovanja v sozvočju s srbsko uradno politiko. Gre za nacionalno komponento, v kateri je morda še radikalnejša od srbske uradne politike. Toda nikoli ni prenehala zagovarjati svoje opcije pluralne ureditve Jugoslavije. Druga točka, ki bi jo lociral kot mogočo za formiranje opozicijskega jedra, je beograjska centrala Združenja za jugoslovansko demokratično iniciativo. Tretja točka pa je Zveza socialistične mladine Srbije, oziroma krog mlajših politikov in intelektualcev, zbranih okrog njene republiške konference. Menim, da se bo iz teh treh točk formirala paleta političnih moči v Srbiji. Seveda pa se bo, v to ne gre dvomiti, politično javno mnenje v Srbiji še naprej strukturiralo in diferenciralo.

KATEDRA Vendar pa so mnogi, ki bi morali skoraj po definiciji pripadati kateri od omenjenih treh skupin, padli pod pritiskom dnevnih politik, prav tiste, ki ureja razmerja s tanki in puškami. Kakšen je vaš odnos do represivnih ukrepov na Kosovu?

Simić: Izredno stanje dolgoročno, strateško ničesar ne rešuje. Vsaka država, tukaj se ne slepimo, brani svojo integriteto z organizirano silo. Država pa je v svojem bistvu organizirana sila. Neizpodbitno dejstvo je, da je bila integriteta Srbije in Jugoslavije ob dogodkih na Kosovu v nevarnosti. Menim, da je bilo izredno stanje v trenutku, ko je bilo uvedeno, neizogibno. Prav tako neizogibno, kot pred desetimi, petnajstimi leti. Ogromno se je izgubilo, predvsem v eni zadevi: v tem, da jugoslovanimoziramo Albanca. Z uvedbo izrednih ukrepov sedaj, zelo pozno, so se takorekoč do zadnjega mobilizirali proti Srbiji in Jugoslaviji. To so dolgoročni procesi. In dragi. Tudi materialno. Dolgoročno ni govora, da bi se situacija tako reševala.

KATEDRA V kakšnem smislu naj bi jih jugoslovanimozirali?

Simić: V smislu sprejemljivega, racionalnega sožitja vseh narodov in narodnosti, ki živijo v Jugoslaviji. Ne mislim na nikakršne politične ali kakšne drugačne asimilacije ali na nasilno jugoslovanimozicijo. Gre zgolj za obrambo teritorialne integritete države, ki je bila vprašljiva.

Branković: Mislim, da so izredni ukrepi na Kosovu za zdaj nujni, ker je stanje omračitve uma in mednacionalnih nasprotij doseglo takšno stopnjo, da brez povečane prisotnosti sile normalno in mirno življenje ljudem na Kosovu ni bilo več omogočeno. To je dejstvo. Dodal pa bi, da so ljudje v Jugoslaviji zaradi delitve informacijskega prostora skrajno enostransko politično prepirani, stvari pa sprejemajo zelo poenostavljeno. V Sloveniji se je, denimo zelo malo pisalo o primeru Martinovića, ki je največji madež na licu poveljne Jugoslavije, prav tako se je malo pisalo tudi o posilstvih Srbinov na Kosovu, kar je najhujši napad na človeško dostojanstvo. Konec koncev lahko to rečem tudi zase. Ko sem stopal na slovenska tla, prihajajoč sem in vedoč, da naju čakaš ti in ostali kolegi, sem se vendarle nelagodno počutil. Bal sem se nekakšnega prezira, ignorance, čeprav sem poskušal, da niti za trenutek ne bi padel pod vpliv beograjskega časopisja. Zdaj pa malo povem, če rečem, da se dobro počutim.

KATEDRA Vse ima korenine v sistemu.

Simić: Osnovni problem monolitizma in konstituiranja tega političnega sistema, ki bo, če bo ostal nespremenjen — tudi takšne opcije so — znova perpetuiral enake odnose in kloniral enake nosilce najvišjih funkcij, enaka oligarhijska vodstva, ki bodo še naprej med seboj skregana. V našem pogovoru smo govorili o slovenskem in predvsem o srbskem vodstvu, vendar bi lahko skoraj popolnoma enake oznake nadeli vsem ostalim vodstvom. Slovensko politično vodstvo je dolgo igralo in še zdaj igra pri zagotavljanju svoje pozicije na umetno vzpodbujanju in širjenju strahu pred Srbijo, srbskim unitarizmom, ...

KATEDRA Srbofobija, torej.

Simić: Jasno, srbofobija. In to je ena močnejših kart v igri. Mobilizira javno mnenje, gradi lažno enotnost.

KATEDRA Tudi to lahko prenesemo na vso Jugoslavijo.

Simić: In na vsa ostala, republiška vodstva, še posebej na hrvaško vodstvo.

Branković: In na beograjsko, kot primer par excellence.

Simić: Jasno, jasno. **KATEDRA** Nacionalna javna mnenja v Jugoslaviji so formirali zunanji faktorji.

Simić: Prihajamo do izhodiščne filozofske trditve, do katerega je prišel Platon z dolgoletnim ukvarjanjem s politično filozofijo. In sicer, da civilizirana politična skupnost izpolnjuje pogoje, da bi bila to, kar je, samo če v njej vladajo zakoni, ne pa oligarhijska vodstva, odtujeni karizmatični voditelji, totemski liderji ali kaj podobnega. Glavni problem je v tem, še enkrat citirajmo Jovanova, da je jugoslovanska družba patološko strukturirana. Torej v sistemu, ki je v zadnjih štiridesetih letih rodil iznakažen način razmišljanja, začaran krog, iz katerega se zelo težko pride. Nujno se je predvsem pogovarjati o vseh zadevah, odprt, tolerantno, uveljaviti pravico do instrumentalizirane opozicije, pravico, da se za izrečeno mnenje, če to v sebi ne zajema materialnih posledic ali žalitve posameznika oziroma organizacije, ne odgovarja pred nikomer. To je osnovni pogoj, da bi lahko bil posameznik svobodni in da bi se lahko družba, v kateri živi, smatrala za svobodno, demokratično, brez izpolnjevanja teh pogojev nobena naša demokracija, bodisi slovenska, srbska, ... ali jugoslovanska ni to, kar misli, da je.

SAŠO DRAVINEC

Vlak bratstva in enotnosti, ki je konec prejšnjega tedna s prisrčno paro potoval iz Slovenije v Srbijo, je glede na svojo umestitev, kot mu je pripadla v dnevnem časopisju in predvsem v dveh TV oddajah, v nedeljskem TV-Dnevniku in ponedeljkovem Žarišču, postal eklatantno politični dogodek preteklega tedna, ki kani svojo pridobljeno razsežnost izrabiti tudi kot predgovor k epilogu »slovenske pomladi«, kot ga piše slovenski politični vrh. Vlak bratstva in enotnosti tedaj nikakor ne prevzema vloge oživiljenega mrtveca, ki skozi »odnos do preteklosti« obnavlja odnos do »krvnih vezi« in ki skozi reminiscenco »krvnih spon« obuja čustvo ljubezni, temveč je v svojem prikitem pomenu predvsem oživitev z razlogom, obredno dejanje z jasnim političnim nagovorom, ki ga tokrat prebira »slovenska politika«.

Vlak bratstva in »eliminirane«, zamolčane enotnosti že po svojem poimenovanju spominja na krvno bližino, sorodstveno vez, pripadnost istim prednikom, istim izvorom. Vlak bratstva je simbol bratovske ljubezni, ki prihaja iz preteklosti, je simbolno oživiljena preteklost, ki vedno

znova potrjuje svoj humani nabo. Takšna genealogija ljubezni, ki postavlja svoj začetek nekam na sredo, tja, kjer mitologija prerašča v zgodovino in kjer je atribut te zgodovine lahko le revolucionarnost, zato ne ve (in ne more vedeti) za vse zaplete te ljubezni, kot jih pozna začetek evropske civilizacije. Edini možni Kajnov opomin je zato lahko le plod narave, leteča hruška, ki zadene glavo in hrbet varuha njegovega brata (glej Delo. Na svidenje čez dve leti). Opomin, ki se ga napačno razlaga kot neljubi incident.

Ker je v samo kompozicijo vlaka vpleteno pri-srčno čustvo, je seveda razumljiv prisrčen ton poročevalca, ki pripadnike srbske narodnosti nenadoma spremeni v »stare prijatelje Mladena, Gordano in Dušana Čeraniča iz svobodnjaškega Užica«, ki so s pripadniki slovenskega naroda »Magdo, Lukom in Heleno Picelj iz Laškega v teh treh dneh res preživeli nepozabne ure.« Še več, prisrčnost ne bi bila prisrčna, če ne bi bila tudi pri-ustna in tako TV-Dnevnik kot Žarišče sta svoj prispevek otoplila z istim glasnim poljubom srbskega prijatelja. Za

»LJUBEZEN SE POVE JAVNO«

KSENIA VIDMAR (RŠ)

koga bi želeli, da bi ta poljub bil, je skoraj odveč pripomniti.

Toda vlak (krvnega) bratstva in (kulturne) različnosti nikakor ni bilo le srečanje slovenskih vojnih beguncev z ljudmi, ki so jim nekoč v preteklosti pomagali v stiski. S stališča medijske prezentacije (in govorimo le o tej) je vlak še najmanj bil to — zato pa je odigral odlično vlogo sla, ki je sporočilo tokrat posredoval nam samim. Celotna

reportažna kulisa zadnjih treh dni je prek prenosov radostnih objav, nazdravljanj in ljudskega rajanja prinašala eno samo ugotovitev, ki je od samega začetka računala na nesramno poigravanje s čustvi slovenskega (t.j. miroljubnega, občutljivega, nežnega, po srcu dobrega) TV gledalca. TV ekran je po dolgem času ponovno našel svojo identifikacijsko točko, tu smo brez incidenta, brez ekscesa lahko zvedeli: to pred vami je

srbski narod, drugačen, a pristen, ljubeč, odprt, naraven. Vsak presežek te definicije je zgolj rezultat medijske vojne, manipulacije, političnih interesov in politikantskih intrig. Drugače rečeno: ljubljanska TV je prodala preoblečeno znano srbsko modrost o poštemem ljudstvu in skorumpiranem vodstvu. Temu je dodala le značilno intelektualniško slovensko nadgradnjo cankarjanskega porekla o isti krvi in različni kulturi, ki jo je spretno »ubesedila« v sliki. Slovenec in Srb, brata pred istim pogledom, v toplem objemu, le da prvi brat ljubezen pokaže v naradni obliki (objem in poljub), drugi pa nanjo reagira kulturno (sramežljiv pogled vstran).

Tako smo se znašli pred sliko, kjer ljubezenski akt postaja popolno politično dejanje z znanimi ideološkimi vsebinami v ozadju. Tisto, kar je v teh dneh, četudi skozi zamolčano, še najbolj »stopalo« pred nas, naslovnike sporočila, in kar je najbolj rafinirani obliki tvorilo napis za glavami poročevalcev, pa se svoji prodornosti žal nima zahvaliti novi politični veščini slovenskega vodstva, še manj ljubljanski TV, ki je svojo »medij-

skost« odkrila vsaj že v času sprejemanja slovenske ustave (četudi jo je nato hitro po hitrem postopku pozabila). Podoba ljubezni je bila tokrat prevzeta podoba, reprodukcija lika ljubečega očeta, ki naklonjenost svojega sina pridobiva z mlatenjem pastorka. To navsezadnje ni nič novega, le da je slovenski politični vrh tokrat že drugič svoj nastop podvojil s srbskim; prvič je to storil ob sprejemanju ustavnih dopolnil, ko je »svoj narod« nategoval z zunanjim sovražnikom. Tokrat je izrazil ljubečnost svoje osebe in javno izpovedal, kdo edino je lahko objekt njegove ljubezni. Tudi to nam je že znano. Preostane še tretja podvojitve, ki bržkone ni primerna slovenskemu kulturnemu duhu in bo zato v svoji ponovitvi manj očitna. Toda mimo teh bratskih korespondenc lahko bremo vsaj še nekaj: da je slovenska politika izčrpana, da je vse bolj praznoglava. Zato bi bil morda že čas, da naroči svoje spomine.

Ne zastiramo, ampak odstiramo.

Za Svobodo Mislečega Sveta

Portorož, 3.-5. novembra 1989

Ne obsojamo, ampak presojujamo.

Za Svobodo Mislečega Sveta

Portorož, 3.-5. novembra 1989

Ne zavzemamo, ampak se zavzemamo.

Za Svobodo Mislečega Sveta

Portorož, 3.-5. novembra 1989

Spoznanja, zapisana na tej strani, so plod znanja sodelavcev Nacionalnega demokratičnega inštituta iz Washingtona, ZDA. Nanašajo se na delo »Assumed nothing...«, avtorja Willama Sweeneya, direktorja Campaign Management Institute, ki je v svoji bogati karieri vodil več kot 400 predvolilnih kampanj v ZDA. Studio za politični in ekonomski marketing iz Maribora bo predvidoma konec leta v sodelovanju z Nacionalnim demokratičnim inštitutom organiziral predavanje Willama Sweeneya.

Magičnost sintagme »politični marketing« je pri nas skrita v modi pogoste uporabe v zadnjih mesecih. Američani raje uporabljajo izraz »predvolilna kampanja«. S pomočjo predvolilne kampanje se stranke bojujejo za mesto v parlamentu, za zmago na volitvah, predstavljajo sebe, program in svojega voditelja ter si poskušajo ustvariti svoj image. S črno propagando poskušajo čim bolj očrniti nasprotnika. Politični marketing in predvolilna kampanja sta podrejena istemu cilju — zmagi na sedanjih ali naslednjih neposrednih volitvah.

Pri izvedbi predvolilne kampanje moramo imeti na razpolago aparat, ki deluje popolnoma disciplinirano, profesionalno in delno hierarhično. V ZDA, kjer se volijo posamezniki, je aparat predvolilne kampanje podrejen enemu cilju — zmagi na volitvah. Ključna osebnost v organizaciji, ki vodi predvolilno kampanjo, ni kandidat, ampak vodja kampanje.

Opis posameznih položajev v organizaciji predvolilne kampanje

1. **Vodja kampanje** je najodgovornejši za izvršitev plana predvolilne kampanje. Neposredno je nadrejen in daje naloge vodjem posameznih sklopov v predvolilni kampanji. V ožjem volilnem štabu, ki ga neposredno koordinira, so še finančni direktor, vodja območnega organiziranja, sekretar za stike z javnostjo, planer in vodja administracije. Vodja kampanje neposredno povezuje delovanje volilnega kandidata, svetovalcev in posameznih sklopov v predvolilni kampanji.

2. **Finančni direktor** odgovarja za kreiranje, razvoj in realizacijo finančnega plana, s poudarkom na oblikovanju fondov. Ima pregled nad proračunom in upravlja s pretokom denarja. Neposredno

KDO JE KDO V PREDVOLILNI KAMPANJI

BOŽIDAR NOVAK

je podrejen vodji kampanje in se mora posvetovati z njim o vseh pomembnejših aktivnostih.

3. **Vodja območnega organiziranja**

ima podoben položaj in odgovornost v hierarhiji kot finančni direktor. Njegov delokrog sega od realizacij plana komuniciranja z volilci do neposredne pomoči vodjem posameznih sklopov predvolilne kampanje.

4. **Medijski koordinatorski**

je odgovoren za kreiranje, razvoj in realizacijo medijskega plana. Medijski plan mora biti oblikovan tako, da bodo njegove aktivnosti vplivale na novinarje in jih čim bolj obveščale o aktivnostih volilnega kandidata. Medijski koor-

dinator tesno sodeluje s sekretarjem za stike z javnostjo, medijskimi svetovalci in planerjem ter pri oblikovanju sporočil kampanje in plana nastopov volilnega kandidata.

5. **Planer**

odgovarja za časovno usklajevanje programa v predvolilni kampanji, za razpored kandidatskih nastopov. Podrobno mora poznati sociološke, geografske in ostale faktorje v prostoru, kjer se odvija predvolilni boj.

6. **Sekretar za stike z javnostjo**

je govorec v kampanji. Dan za dnem mora obveščati medije o aktivnostih predvolilne kampanje. Odgovoren je za razvoj delov plana, s katerimi naj bi dosegli, da se čim več poroča o dejavnostih in kandidatu. Neposredno je podrejen medijskemu koordinatorski in vodji kampanje, tesno sodeluje s planerjem.

7. **Koordinator prostovoljcev**

skrbi za novačenje, usklajevanje in nadziranje dela prostovoljcev. Tesno sodeluje z vodji posameznih sklopov.

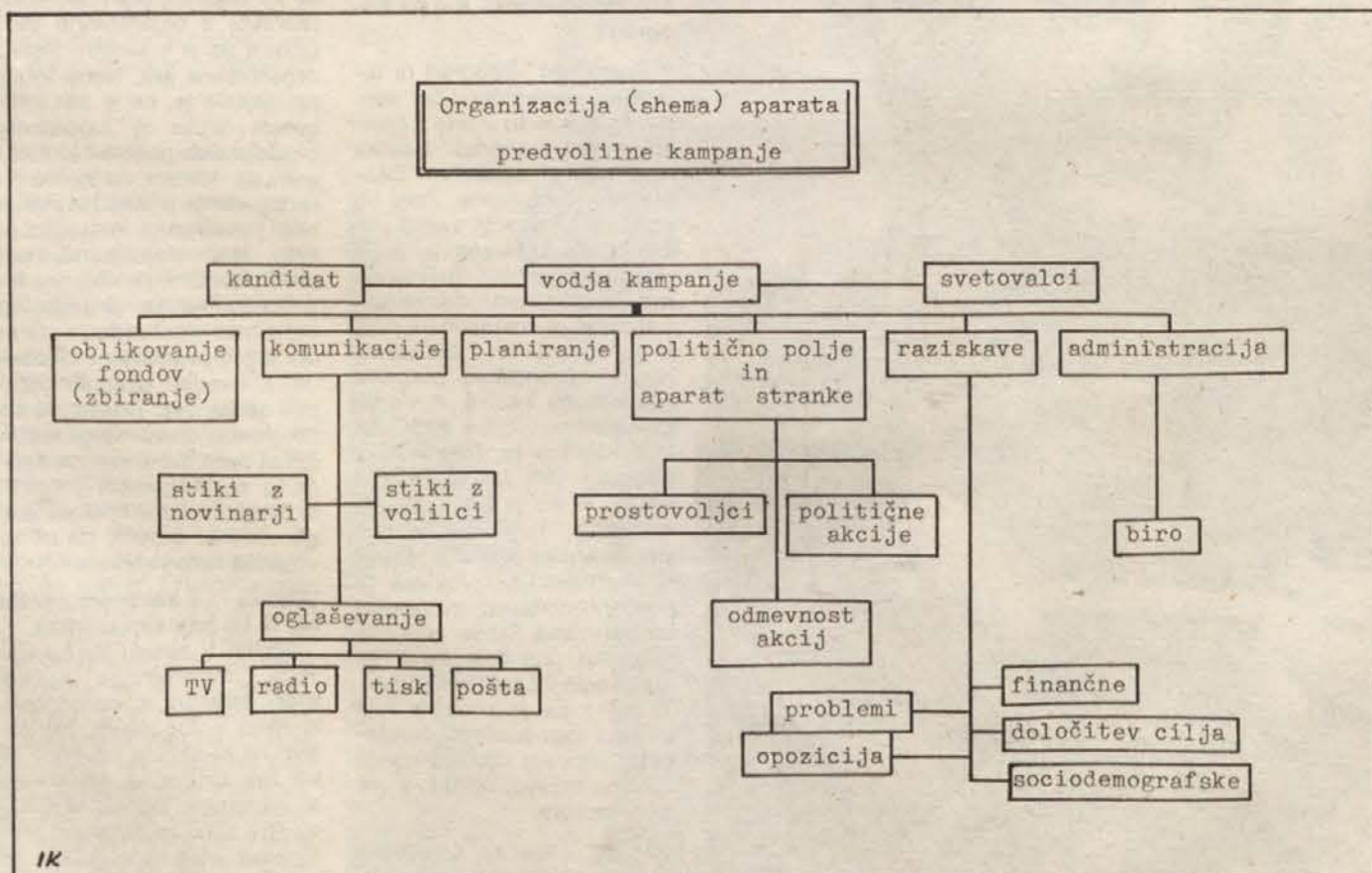
8. **Raziskovalni direktor**

je odgovoren za zbiranje, analizo in razširjanje informacij, potrebnih za kreiranje strategije kampanje.

9. **Vodja administracije**

zagotavlja tekoče delovanje vseh operacij v pisarni štaba kampanje. Pogosto je tudi kontaktna oseba med sodelavci v kampanji.

10. **Območni organizatorji, finančni agenti, lokalni vodje kampanje, prostovoljci, ...** opravljajo na nižjih ravneh podobne funkcije kot njihovi vodje na višjih. V aparatu predvolilne kampanje so pomembni vsi, od vodje kampanje do prostovoljcev.

MARIBORSKO GOSPODARSTVO TONE V IZGUBAH

KDO JE KDO
MED MARIBORSKIMI IZGUBARJI

MIRO LENIČ

... Kozarce jemo, dan žena praznujemo,
slepi konj pa našo staro garo vleče.
Vleče nas nazaj, nazaj na črni Mars,
zjutraj bo kolono čukov odnesla megla ...

(Zoran Predin)

Pričujoči zapis o stanju v mariborskem gospodarstvu sem si dovolil pričeti s sposojenim verzom znanega mariborskega poeta in glasbenika, v katerem je skrit velik del resnice o aktualnem stanju v družbenoekonomskem življenju mesta Maribora. Seveda pa je položaj mariborskega gospodarstva daleč od poetičnega. Naraščajoče izgube, nelikvidnost podjetij, tehnološka zastarelost proizvodnih zmogljivosti so poglavite značilnosti gospodarstva, zasnovanega na načelu industrijskih gigantov. Ko k temu dodamo še prevlado političnih interesov nad ekonomskimi in za nas nepogrešljiv gospodarski kriminal, vse skupaj vodi zgolj v popolni kolaps gospodarstva mariborske regije. Kako to izgleda, smo lahko najbolje videli na Trgu svobode lanskega junija.

Pri nekoliko podrobnejšem proučevanju situacije v mariborskem gospodarstvu se ni mogoče izogniti določenim težavam, ki nastanejo, ko bi bilo treba primerjati med seboj posamezne številke, v našem primeru številke o izgubah posameznih podjetij. Razlog je seveda znan — galopirajoča inflacija ter dejstvo, da so nam na voljo sistematizirani podatki za prvo polletje, ki so danes ravno zaradi inflacije brez svoje prave uporabne vrednosti. Pa vendar, nekoliko nam vseeno pomagajo predstaviti situacijo v mariborskem gospodarstvu.

Tako je bilo v prvem polletju letos v Mariboru evidentiranih kar 60 organizacij, ki so izkazale ob poletnem računu izgubo. Skupna izguba je znašala 481.234 mio din, ustvarila pa jo je petina vseh zaposlenih v mariborskem gospodarstvu, to je 17.499 delavcev.

Če pogledamo razmerje med izgubami po gospodarskih področjih, ugotovimo, da prednjačijo izgube v industriji — le-te znašajo 355.601 mio din ali tri četrtine vseh izgub — in na področju prometa — 82.238 mio din ali 17 % vseh izgub.

Pri ocenjevanju izgub je zelo pomembno upoštevati, da je kar 42,7 % celotnega zneska izgub mariborskega gospodarstva »sistemskih«, karpomeni, da ta delež izgub odpade na elektrogospodarstvo in na železniški promet. Ti panogi sta splošnega družbenega pomena in vsak družbeni sistem ju potrebuje. Zato sta ti panogi v našem primeru povsem imuni na določene splošne trende v svetovni ekonomiji, kot so ekonomično obnašanje, racionalizacija proizvodnje in prilagajanje tržni konkurenci. Slednji trije dejavniki skupaj tvorijo celoto in zagotavljajo nemoteno delovanje podjetja ali širše — celotnega gospodarstva neke regije. Žal pa pri nas še vedno prevladuje miselnost, da se da zagotoviti nemoteno delovanje tudi zgolj s poviševanjem cen izdelkov in storitev. To velja za celotno gospodarstvo, a je še zlasti izrazito ravno pri »sistemskem gospodarstvu«. In tudi vsi eventualni vladni ukrepi jim ne morejo do živega ravno zaradi dejstva, ker brez njih enostavno ne gre. Kakorkoli, posledice v številkah izgledajo tako, da ima elektrogospodarstvo — Dravske elektrarne in Elektro Maribor — 127.622 mio din izgube v prvem polletju letos, železniški promet — ŽTO Maribor — pa 77.631 mio din izgub prav tako v prvem letošnjem polletju.

Drugi prevladujoči delež izgub pa je skoncentriran v osmih organizacijah, članicah kluba »10.000«. Teh osem organizacij z izgubami, višjimi od 10.000 mio din, tvori skupaj 43,5 % vseh izgub mari-

borskega gospodarstva. Med temi je kar pet, recimo jim, gospodarskih gigantov z več kakor 1.000 zaposlenimi. Ti so TAM Maribor, TVT Boris Kidrič, Marles Maribor, Zlatorog in Certus Maribor. Te velike industrijske organizacije (z izjemo Certusa, ki se ukvarja s prometno dejavnostjo) s svojimi izgubami dodatno problematizirajo gospodarsko situacijo v Mariboru. Ves čas od nastanka naprej se jih je tretiralo kot večna socialistična podjetja, ki bodo zagotavljala socialno varnost več desetletij, ki bodo prebivalcem Maribora, ne glede na kakovost njihovega dela. Toda danes, ko postaja kakovost dela vendarle najpomembnejši dejavnik obstanka posameznih podjetij, so prav ti industrijski giganti zaradi zastarele in iztrošene tehnološke opremljenosti proizvodnje pred nerešljivimi dilemami.

Že dalj časa največji mariborski industrijski izgubar, TAM Maribor, ima zaposlenih več kakor 1.500 zaposlenih preveč. Potem ko je vojska prenenala masovno naročati vojaško opremo, se je TAM znašel v zelo neugodnem položaju. Prevelika odvisnost od vojske je povzročila večletni zastoj. Dejstvo je, da so njihove proizvodne zmogljivosti slabo izkoriščene zaradi pomanjkanja tržišča. Domači trg ni sposoben absorbirati celotne proizvodnje tovornih vozil in avtobusov, na tuji trg pa zaradi nepripravljenosti na konkurenčni boj tudi ne morejo prodreti. V zadnjem času so se vendarle pričeli orientirati v to smer in prvi pozitivni rezultati so že tukaj, podpisana je bila pogodba za izvoz razstavljenih vozil v Iran v vrednosti 30 milijonov dolarjev letno. Ta pogodba bo TAM-u kratkoročno zelo pomagala, niti slučajno pa ga ne bo rešila. Rešitev je možna le v prisotnosti na več različnih tujih trgih, le tako si lahko namerič pridobi podjetje potrebno samostojnost, lažje pa je tudi razvijanje inovativnosti in posodabljanje obstoječe tehnologije.

Precej podobna situacija kot v TAM-u je tudi v mariborskem Marlesu. V času, ko je celotna jugoslovanska lesarska industrija v težavah, bi moral biti prav Marles v prednosti zaradi proizvodnje montažnih hišic. Razloge za neuspešnost in izgube v primeru Marlesa je treba iskati predvsem v neustrezni notranji organiziranosti in nespособnosti vodstvenih kadrov.

Tudi v Marlesu je zaposlenih okrog 400 delavcev preveč, eden pomembnejših razlogov za veliko izgubo pa je tudi gospodarski kriminal, ki je zlasti v tej organizaciji zelo razširjen. Celo uradno priznavajo, da imajo velike notranje izgube, ne vidijo pa ali nočejo videti, da ta izguba nastaja z odnašanjem najrazličnejših elementov, kosov pohištva iz tovarne. V svežem spominu je še vedno primer, ko si je dal sedaj že bivši direktor Marlesa Milan Lukič opremiti svoje prebivališče, ne da bi te usluge ustrezno plačal. Tako je moral pospraviti kovček direktor, ki je imel dober program za sanacijo Marlesa, a je bil ravno zaradi programa, ki je vseboval nekaj represivnih prijemov, kot so postopno zmanjšanje števila zaposlenih, poostrena kontrola proizvodnje, realno znižanje osebnih dohodkov in postopno prestrukturiranje na nove proizvodne programe, nesprejemljiv za delovni kolektiv in prva napaka, ki jo je storil, je pomenila njegovo ločitev od Marlesa.

Poglavitna nerodnost trenutne situacije v mariborskem gospodarstvu je v tem, da sta ravno TAM in Marles v študiji Ekonomskega raziskovalnega centra iz Maribora: »Maribor, razvoj 2000«, pred-

stavljeni kot »vlečna konja« mariborskega gospodarstva. Okrog teh dveh podjetij naj bi se zbirale manjše organizacije in pozneje bi skupaj nastopali na domačem in tujem trgu. Vendar pa renome vodilnih izgubarjev ni ravno magnet za manjše organizacije in garant za uspešno nastopanje na domačem in še posebej na zahtevnem tujem trgu.

Prvi in torej največji izgubar takoj za člani kluba »10.000« je sedaj razvpiti Lilet. Po določilih novega zakona o računovodstvu mora pravna oseba uvesti stečajni postopek, če doseže nepokrita izguba po letnem obračunu 50% trajnih virov. Ker Liletu, takšnemu kot je, ni bil nihče pripravljen pomagati tudi ni nikakršnih drugih rešitev, je bil Lilet obsojen na stečaj. Kako bo potekal prvi stečajni postopek družbenega podjetja v Mariboru, bo kmalu pokazal čas.

Ti primeri so mariborski javnosti že znani. Malo manj pa je znan primer Atmos iz Hoč. To srednje veliko podjetje z okrog 350 zaposlenimi, od katerih je 40 režijskih delavcev preveč, je že od 1984. leta konstantno v velikih težavah. Od 15. februarja letos je Atmos pod prisilno upravo. Na izjemnem dopustu je šest delavcev, po drugi strani pa Atmos najema delavce pri zasebnikih. Po izjavah delavcev segajo razlogi za današnje stanje v leta 1978 do 1982, ko

je bil direktor Atmos mag. Venčeslav Pirc. To je bilo v času, ki je bil zelo ugođen za prodajo Atmosovih izdelkov. V času njegovega mandata so bile prodane vse zaloge, ki jih je Atmos kopičil v prejšnjih letih. Zaradi tega je Atmos v tem razdobju razpolagal z veliko denarja, vendar pa ga ni namenjal za tehnološki razvoj podjetja, ampak ga je takratni direktor posojal drugim podjetjem. Toda po 1982. letu je ponovno nastopilo obdobje upadanja prodaje in že ob koncu 1984. leta so pričeli v Atmosu izkazovati izgubo. Naslednji razlog, ki ga navajajo delavci za nastalo stanje v Atmosu, je dejstvo, da v tem podjetju že 15 let vedri Milan Dolanc. Njegova nesposobnost ga je tako močno zavrla v ustvarjanju kariere, da je še vedno v Atmosu, na veliko žalost in razočaranje tamkajšnjih delavcev. Eno njegovih najznamenitejših del je nastalo v sodelovanju z referentko za kadre Bernardo Rjavec. Skupaj sta blokirala prispele vloge za posamezna delovna mesta v Atmosu in dajala podpisati delavcem, ki so odhajali iz Atmos, izjavo, da se ne bodo več vrnili v podjetje. Istočasno pa so v Atmosu, da ne bi zastala proizvodnja, najemali delavce pri zasebnikih. Naslednji podvig, ki mu je botroval, je bila ustanovitev razvojno-projektivnega sektorja, kar ne bi bilo nič slabega, če ta razvojno projektivni sektor ne bi obstajal brez enega samega inženirja. Po letu 1982 je Milan Dolanc napredoval na mesto tehničnega vodje v Atmosu. Vsi poskusi delavcev, da bi se ga znebili, so bili neuspešni zaradi preveč vplivnega strica, ki je budno skrbel za svojega nerodnega nečaka.

Tudi sedanja prisilna uprava po mnenju zaposlenih ni vredna zaupanja, edino računovodkinji priznavajo skrb in trud za reševanje podjetja. Sedanji direktor Ambrožič ni bil pretirano navdušen ob vprašanju o trenutnem stanju v Atmosu. Potrdil je, da so nekateri delavci na izjemnem dopustu, da osebne dohodke izplačujejo po veljavni zakonodaji, ki jim dovoljuje izplačilo le 80% dohodkov, in tudi eksodus delavcev iz Atmos ni zanikal, pač pa ga je razložil kot normalnega za podjetje, ki se nahaja v takšnem stanju, kot je trenutno Atmos.

Vsekakor je Atmos naslednji potencialni kandidat za stečajni postopek v Mariboru. Atmosovi delavci so sicer prepričani, da je vsega krivo izključno vodstvo podjetja, da oni sami dobro delajo, dosegajo normo in potemtakem ne bi smeli v stečajni po-

stopek, še več, prepričani so, da bi lahko uspešno poslovali.

Toda, kakšne so sploh možnosti izgubarjev, da premostijo svoje neugodno ekonomsko stanje v naši družbeni situaciji. Z novim zakonom o izdajanju vrednostnih papirjev jim je dana možnost, da izdajo delnice in s tem pridobijo potrebna sredstva za nadaljnjo proizvodnjo. Toda tukaj se takoj pojavi tudi vprašanje, kdo je sploh pripravljen kupiti delnice podjetja, ki je v izgubah. Da bi takšno izgubarsko podjetje uspelo pridobiti kupce za svoje delnice, bo moralo imeti zelo dober sanacijski program in zelo avtoritativno osebnost, ki bo stala za tem sanacijskim programom in ga poskušala uresničiti. Veliko bolj verjetna je domneva, da izdajanje delnic pride v poštev le pri zdravih podjetjih. Izgubarji pa bodo morali tudi v prihodnje svojo rešitev iskati v zmanjševanju obsega zaposlenosti, zmanjševanju osebnih dohodkov, posodabljanju tehničnih zmogljivosti in prestrukturiranju v nove proizvodne programe, kar bo zaradi njihovega položaja toliko težje izvedljivo. V nasprotnem primeru pa, ko ta rešitev ne bo možna — ostane le še stečaj. To pa je hkrati edini možni način spremembe družbene lastnine v primernejšo zasebno lastnino, istočasno pa je to tudi najlažji način za zmanjšanje števila zaposlenih delavcev, predvsem režijskih. Toda tudi ob glasnem zagovarjanju tržnega gospodarstva je bolj malo verjetno, da bi politika dopustila in odobrila stečajni postopek za kate-rega od mariborskih gigantov. TAM, TVT Boris Kidrič, Marles in Zlatorog bodo zanesljivo morali poiskati kakšno drugo pot za reševanje svojih nakopičenih težav. Vprašanje je le, ali obstaja kakšna ekonomska rešitev, zlasti še ob dejstvu, da delež akumulacije mariborskega gospodarstva zadnjih petnajst let konstantno zaostaja za deležem ustvarjanega prihodka mariborskega gospodarstva v primerjavi s slovenskim gospodarstvom.

Pozicija mladinske opozicije

DRAGICA KORADE

To, da se zadnje čase veliko govori o mladinski organizaciji, ne pomeni nič drugega kot to, da mladinske organizacije ni več nikjer. Tudi z avnojevske Jugoslavije je tako: ker je mrtva, zgolj še čudežna prikazen namišljeno ali dejansko ogroženih jugoslovanskih narodov in narodnosti, zgolj še racionalna utvara, je vsem na jeziku. Tudi jezik se spreminja: že površna analiza bo zaznala, da so začele pešati moči negacije, da zanikanje ni več ustvarjalno. Že nekaj časa imajo njegova zavračanja videz ritualnih ponavljanj, zaradi česar se upor spreminja v postopek, kritika v retoriko, prekršek — spomnimo se samo najbolj banalnega primera Mužević — v ceremonijo.

Če je bilo pred krškim kongresom, na katerega se danes sklicujejo vsi tisti, ki so njegove ideje poskušali leta 1986 politično diskvalificirati, še mogoče zagovarjati tezo, da so mladinska organizacija mladinski funkcionarji, v trdih, nekommunističnih časih, ki so se ne glede na to, da je partija še zmeraj dejansko na oblasti, že začeli, ta enačba ne vzdrži več. Veliko več prikrije, kot odkrije. Prikrije denimo dejstvo, da so v mladinski organizaciji funkcionarji, ki mladinsko organizacijo ustanovljajo, in funkcionarji, ki jo ukinjajo. Politično podjetje enih in drugih ima enako izhodišče: demokracija. Razlika je v njenem dometu: prvi je zamejen s samo mladinsko or-

ganizacijo, drugi pa z družbo obstoječo v — ne vemo natančno — republiškem ali državnem okviru. Ne prvi ne drugi niso navkljub svoji vitalistični ideologiji pripravljeni zavreči tisto, kar je resnično težko: privilegije monolitne oblasti, kamor sodi tudi življenje na družbene stroške. Da bi legalizirali rabo in zlorabo teh privilegijev se prvi in drugi sklicujejo na pravico do kontinuitete, ki je glede na to, da se človekova zgodovina ne more nikoli začeti znova, nedvomno naravna človekova pravica. Istočasno oboji kotirajo z diskontinuiteto: odpovedujejo se socializmu.

Istočasno imamo torej opravka z disenzom in konzozom, z enotnim političnim jezikom in ostrimi političnimi spopadi; s situacijo, v kateri vsi vsepriek čakajo o demokraciji in v kateri nihče tega čveka ne upa prekiniti zaradi bojzani, da bo označen za nedemokrata. Čepav so oboji preobrnil vrednostno konotacijo boja za oblast — še zmeraj drug drugemu očitajo oblastželjnost. Ki nedvomno funkcionira, vendar — zaradi neobstoja političnega trga — v izkrivljeni obliki. In tu je razlika. Medtem ko tisti, ki mladinsko organizacijo ukinjajo, razumejo politiko kot racionalno podjetje, ki lahko dobi svojo racionalno verifikacijo le na političnem trgu, njihovi oponenti razumejo politiko kot racionalno podjetje, ki ga politični trg lahko demaskira

kot nekaj iracionalnega. Kaj je bolj iracionalnega kot želja velenjskih »združenih opozicionarjev« ustvarjanju »takšne mladinske organizacije, ki bo sposobna omogočiti vsem mladim . . .«, da ustvarjajo svoje programe dela ter da svoje vizije uresničujejo v stvarnosti, če je najstarejša starostna meja vseh mladih 35 let? In kaj je bolj okorelega kot velenjska ideja, da bodo v pluralistično organizirani družbi v mladinski organizaciji »svobodno združene organizacije in gibanja . . . lahko le na ta način mladi izražali ter uresničevali svoje politične, ekonomske ter druge potrebe . . .«? Demokracijo »le na ta način« poznamo. Socialni svet po njeni podobi se skupaj z Velenjem, ki je ena od njenih značilnih materializacij, pogreza v brezup.

Kljub depasiranim političnim idejam Združene opozicije se mi zdi njen nastanek pomemben ne samo zaradi tega, ker bi bila brez nje politika ZSMS dolgočasna in ker bi utegnil imeti njen obstoj v primeru kake nenadne — izredne — spremembe političnih sil hude posledice, ampak predvsem zaradi tega, ker je po dolgem času nesoglasij nastala točka, na kateri je znotraj ZSMS vsaj praktično mogoče artikulirati konflikt brez bojzani, da bo zaradi tega skupina, ki bo ostala v manjšini, izgubila pravico do političnega življenja in čaščenje. Za zdaj nimamo za to nikakršnih jamstev — parola Andreja Verliča o mladinski »čisti vesti in neomadeževani preteklosti« pač ne zadošča, ker je samo volilna parola, ki je povrh vsega še empirično

netočna. Jamstvo bi bil v skupščini sprejet zakon o pravici do političnega združevanja. V tem primeru bi Velenje skupaj z zmeraj bolj obiskurno Ljubljano lahko mirno ustanovilo svojo mladinsko organizacijo, vsi ostali pa svojo. Dokler pa tega zakona ni, so v nevarnosti vsi pluralisti. Ti, ki se ne zaklinjajo slovenskemu narodu in ki priznavajo ženskam pravico do splava, še posebej. Drugi, ki se predstavljajo prav tako za demokrate, bi z demontažo sedanjega mladinskega vodstva torej lahko počakali do sprejetja tega zakona. Brez njega — zakona namreč — imajo totalitaristi s takim ali drugačnim obrazom še zmeraj vse možnosti. In dobro vemo, kako zelo smo v tem, kar ne bo zlepa minilo. In prav zaradi tega je politika mladinske opozicije hote ali nehote spojene s tem, kar ne more spremeniti totalitaristične zgodbe, nes-pametna. Stvarnost, na katero se tako rada sklicuje, je pa noptikum groze. Tudi za opONENTE naenkrat tako sveti krški kongres spada vanj. Princip frontnosti, ki ga je inavguriral, in v imenu katerega danes pokopovajo politični pluralizem, še predno je zaživel svoje institucionalno življenje, je bil kljub svoji velepomembnosti tedaj le pametna pragmatična rešitev: ZSMS je z njim omogočila legalno delovanje novim družbenim gibanjem, ki jih je tedaj ustrahoval Jože Smole in njegovi. Drugače povedano: potrebo po frontnosti ni ustvarila ZSMS, ampak politika, v kateri so mladi »lahko izražali svoje politične, ekonomske . . . potrebe« na en sam način: v okvi-

ru ZSMS, po pravilih ZSMS. V tem okviru so potem, ko so nova družbena gibanja zaživela svoje življenje — Zeleni in kmetje so se osamosvojili — svoj prostor pod soncem našli tudi ti, ki danes sprevrčajo medsebojna sumničenja in osebne zamere v politični biznis, ki ne bi bil škandalozen, če ne bi bil tako dilemantski kot je večina jugopolitike. Ti nad 35 let bi radi imeli pluraliste v SZDL, oni pod 35 let v ZSMS. Temu je partija že dala ime: nestrankski pluralizem. In vse kaže, da je to pozicija mladinske opozicije. Populisti bi rekli, da ima vsaka politika tako opozicijo, kot si jo zasluži. Gledano primerjalno: partija je vsaj glede opozicije ta čas na boljšem kot ZSMS. Partijska je vsaj načrtana in pismena.

In še vprašanje z začetka: kaj je potem mladinska organizacija, če jo del njenih politikov ukinja, drugi pa ustanovlja in če mladine teoretski ni? Po mojem mnenju je družbena kritika, ki jo kar naprej obvladuje diskurz gospodstva. Ker gre za obvladovanje, ne koeksistenco njene eksistence, je v turbulentnem družbenem prostoru v nevarnosti, da se ji zgodi tisto, kar se v jugopolitiki samo izjemoma ne zgodi: da od kritike ostanejo samo še gospodstva. Vzemimo samo velenjski primer. Ta, ki je formiral Združeno opozicijo, si je uvod v temeljna načela »spodil« iz liste študentov — vodil jih je Miran Lesjak, vsi pa so izšli iz študentskega bojkota — katero je zaradi načel, za katera se danes zavzema sam, takrat napadel.

DOST MAM

igra se končuje, na vrsti je odločilna partija

Ne bomo spreminjali imen mest, ulic in trgov, na novo pisali poglavij v zgodovinah in leksikonih, rušili spomenikov, retuširali fotografij, skrivali filmov in zažigali knjig. Tuja sta nam tako čaščenje podob kot njihovo razbijanje.

Hočemo le skupaj z vsakim in z vsemi graditi človeka vredno, bogato življenje.

Za Svobodo Mislčega Sveta

Portorož, 3.-5. novembra 1989

Za Svobodo Mislčega Sveta

Portorož, 3.-5. novembra 1989

KONGRES

Petek, 3. 11. 1989

15.30: reprodukcija mehanske glasbe — Avditorij

16.00: plenarno zasedanje

21.00: plesna predstava Plesnega teatra iz Ljubljane — Avditorij

Sobota, 4. 11. 1989

9.00—13.00 in 15.00—18.00: delo po komisijah — Avditorij

20.00: zabava z ansamblom Peter Pan — hotel Riviera

ves dan: stojnice pred Grand hotelom Palace

Nedelja 5. 11. 1989

9.00: plenarno zasedanje

Vse tri dni si bo moč ogledati razstavi slik Eve Radičev v novinarskem klubu Grand hotela Palace in fotografij Odbora za družbeno zaščito norosti v avli Splošne plovbe.

Ne za slavo, ampak za pravo.

Za Svobodo Mislčega Sveta

Portorož, 3.-5. novembra 1989

Politična organizacija (kar bi rekonstruktorji ZSMS med drugim radi, da postane njihova organizacija) komunicira s svojo okolico po naslednjih kanalih: z voditelji in aktivisti, političnimi akcijami, javnimi nastopi, pojavljanjem v medijih, propagando, predvolilno kampanjo in povratno z volitvami, registriranjem javnega mnenja itd. — na kratko, interface med politično organizacijo in državljani predstavljajo instrumenti političnega marketinga. Lahko bi rekli, da politična organizacija ne sme upoštevati marketinška načela samo pri komuniciranju z javnostjo, ampak mora biti celotno delovanje marketinško usmerjeno, usmerjeno v aktivno, permanentno oblikovanje lastnega imagea in javnega mnenja.

Glede na to, da sem nam bliža XIII. kongres ZSMS, kjer namerava Zveza socialistične mladine Slovenije opraviti s svojo mladinskostjo in socialističnostjo, s svojo družbeno-političnostjo ter da se nam bližajo volitve (spomladi '90) smo sodelavci Studia za politični in ekonomski marketing izvedli pilotsko telefonsko anketo z vprašanji, ki so relevantna za gornjo temo.

Vzorec 249 naključnih anketirancev je iz slovenske populacije telefonskih naročnikov. Spraševali smo, za katero politično organizacijo, zvezo, DPO bi na naslednjih volitvah volili, katerega od politikov, funkcionarjev ZSMS poznajo in ali podpirajo rekonstrukcijo ZSMS v politično organizacijo oz. stranko.

Volitve so seveda eno od glavnih polj delovanja političnih organizacij (kar se zavedajo tudi politiki ZSMS), zato je permanentna detekcija rezultatov potencialnih volitev ena od bistvenih aktivnosti razumnih političnih subjektov.

Zato smo ponovno (prvič smo vprašali spomladi '89) vprašali: Za koga bi volili, če bi imeli možnost voliti na neposrednih volitvah, na katerih bi lahko volili tako obstoječe DPO kot tudi nove zveze:

bilo še izenačeno, se je to razmerje definitivno prevesilo v korist alternative (ZSMS in novih zvez in gibanj).

Poglejmo si volilce glavnih akterjev volitev ZKS, ZSMS, Zeleni, SDZ, SZDL in neopredeljeni:

ZKS volijo predvsem starejši, izobraženi moški;

ZSMS predvsem mlajše, srednje izobražene ženske;

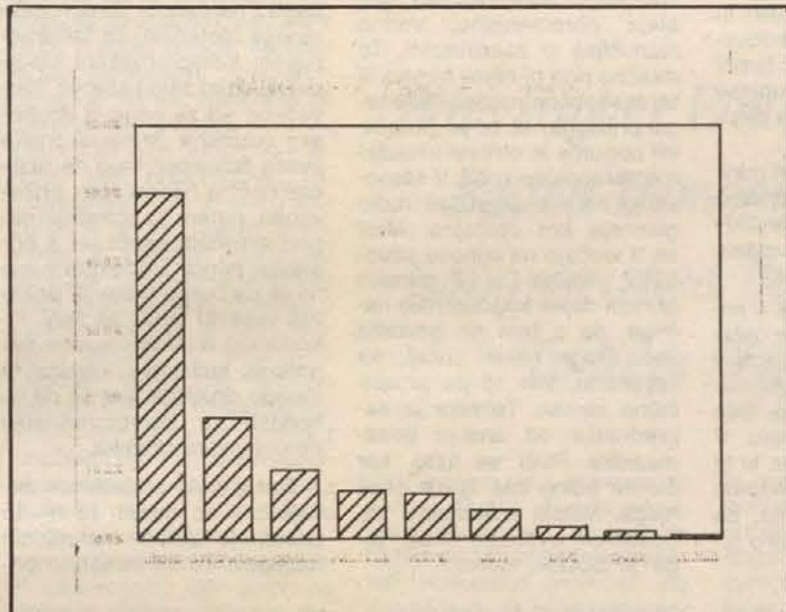
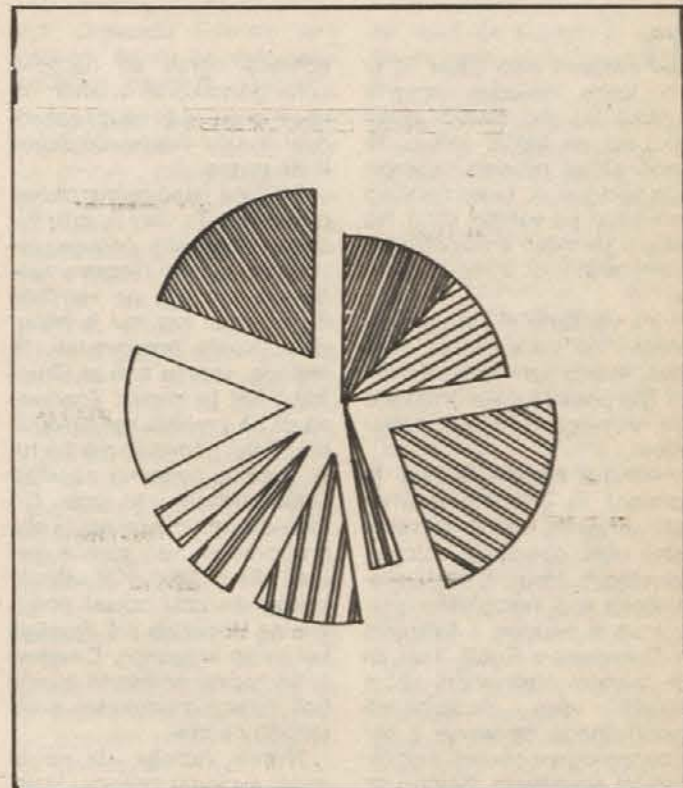
Zeleni predvsem volilci srednje starosti, vseh izobrazb razen osnovnošolske, obeh spolov;

SDZ starejši, srednje izobraženi, obeh spolov;

SZDL srednja generacija, z osnovno, poklicno, srednjo izobrazbo, predvsem ženskega spola; neopredeljeni pa so mlajši, osnovne in visoke izobrazbe, obeh spolov.

Igra se končuje, na vrsti je odločilna partija

BRANKO ŽNUDERL

Politiki personificirajo politične organizacije, njihove programe, njihov image itd., zato nas je zanimalo, kdo so potencialne karizmatične osebnosti ZSMS: Jože Školč (50,2%), Branko Greganovič (17,3%), Mojmir Ocvirk

	%
1 — ZSMS naj ostane DPO mladih tako kot do sedaj	31,3
2 — ZSMS naj se preoblikuje v politično stranko, katere člani bodo lahko vsi, ne glede na starost	57,8
3 — ne vem, me ne zanima	8,0
4 — ostalo	2,9
	100,0

Že ta frekvenčna razporeditev kaže, da ima vodstvo ZSMS dokaj trdno oporo za politiko sprememb v ZSMS.

Poglejmo si поблиže, kdo so anketiranci, ki se zavzemajo za to ali drugo možnost: — spol ne vpliva na odločanje za prvo ali drugo mož-

nost, vidno pa je, da so ženske veliko bolj neopredeljene oz. jih problematika ne zanima, moški pa nasprotno radi predlagajo še kakšne druge rešitve razen ponujenih.

— tisti, ki so stari manj kot 18 let in tisti, ki so stari več kot 55 let, zagovarjajo takšno

ZSMS, kot je bila do sedaj, med tem ko anketiranci med 18 in 55 letom zagovarjajo rekonstrukcijo ZSMS v politično organizacijo oz. stranko.

— predvsem neizobraženi zagovarjajo opcijo generacijske ZSMS, s srednjo, višjo in visoko pa opcijo politične oz. strankarske ZSMS.

ZSMS lahko torej računa na nasprotovanje svoji reformi predvsem pri mlajših od 18 let, ki s tem izgubijo »svojo« edino organizacijo in starejših od 55 let, ki izgleda še živijo v svetu tradicije, pravtako pa predstavljajo nevarnost reformi tudi neizobraženi državljani.

Vse kaže, da ZSMS iz starega sistema zares nosi veliko političnega kapitala in da ga z načrtovanimi spremembami na kongresu tudi dobro investira — da bi videli, kolik-

šen dobiček bo vse skupaj prineslo, pa bo treba počakati na volitve.

Naj končam z drobno mislijo: politika naj postane igra in igrajo naj jo tisti, ki v njej uživajo. Glede na to, da je ZSMS bila predvsem mladinska organizacija, mladi pa se, če nič drugega, znamo igrati, bi veljalo imeti v mislih, da kljub temu, da se odpovedujemo generacijski koncepciji ZSMS, moramo ohraniti nagnjenost k igranju, neresnosti, zabavi, svobodi, zadovoljstvu. Kajti večina »dobrih« ljudi je ne glede na starost globoko v srcu mladostno razposajenih — to pa morajo biti naši volilci.

Zatorej parafraza kongresnega slogana: IGRA SE KONČUJE, NA VRSTI JE ODLOČILNA IGRA!

	pomlad 89	20. 10. 89	trend
ZKS	14,2	11,7	- 2,5
SZDL	9,8	10,4	+ 0,6
ZZB	2,2	—	- 2,2
ZSMS	20,0	21,6	+ 1,6
ZSS	2,2	3,0	+ 0,8
SDZ	10,9	10,4	- 0,5
SKZ	4,7	4,8	+ 0,1
SDZS	6,5	4,3	- 2,2
SKSG	3,6	1,3	- 2,3
Zeleni	5,1	13,0	+ 7,9
neopredeljeni	20,7	19,5	- 1,2
	100,0	100,0	

ZSMS je starosta subjektov, ki se poskuša zavestno ali nezavestno ravnati po gornjih pravilih — gornja tabela kaže rezultate take usmeritve. ZSMS je vodilna politična organizacija, saj ima toliko glasov kot ZKS in SZDL skupaj (!), kar pa skupaj s podatkom, da je ZSMS za Zelenimi, ki so pridobili 7,9 % volilcev, pridobila največ novih volilcev (+ 1,6 %) in da ZKS izgublja svoje volilce (- 2,5) ter da tudi ostali le malo pridobivajo ali pa celo izgubljajo volilce, daje kar ugodno sliko za mlade liberaliste (Za Svobodo Mislečega Sveta).

Če je spomladi razmerje med alternativo in starimi DPO (ZK, SZDL, ZSS, ZZB)

(10 %), Tone Anderlič (6,8 %), Andrej Verlič (6,4 %), Janez Janša in ostala »četvorka« (4,0 %), Igor Lavš, Dejan Verčič, Zoran Taler pa so dobili manj kot 2 %.

Kaže, da bi se lahko Jože Školč kljub svojemu antiliderskemu imageu razvil v dejanskega voditelja ZSMS, saj mu drugi iz elite ZSMS ne segajo niti do »popka«.

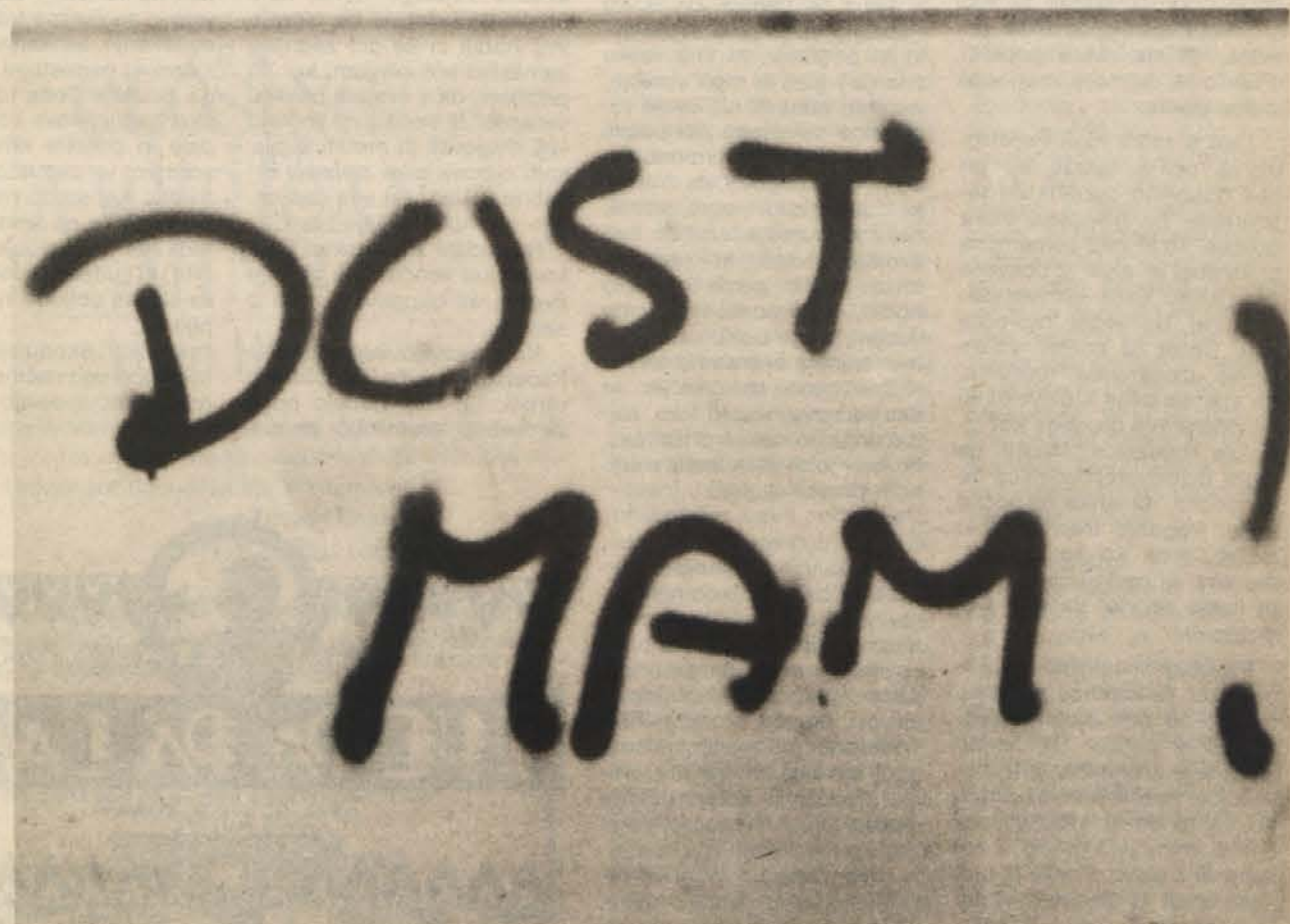
Na kongresu ZSMS se bo odločalo o velikem vprašanju: ali naj ZSMS ostane generacijska družbeno-politična organizacija ali pa se naj prelevi v splošno politično organizacijo oz. stranko.

To vprašanje smo zastavili tudi našim anketirancem, ki so odgovorili takole:

Ne za prepir, ampak za mir.

Za Svobodo Mislečega Sveta

Portorož, 3.-5. novembra 1989

Založba MKC

Študentski časopis Katedra
Tyrševa 23
62000 Maribor
Telefon (062) 212 004
Številka žiro računa
51800-678-81846

Ustanovitelj in izdajatelj:
Univerzitetna konferenca ZSMS
Maribor

Predsednica časopisnega
sveta:
Dragica Korade

Katedra izhaja ob podpori
Druženega dogovora o
financiranju mladinske periodike
v Sloveniji.

Uredništvo: Danilo Vežjak
(glavni urednik), Sašo Dravinec
(odgovorni urednik), Jasmina
Vidmar, Peter Tomaž Dobrila,
Rajko Muršič, Darinko
Kores-Jacks, Miro Lenič.

Oblikovalec: Beno Artnak
Tehnična urednica: Snežana
Štabi
Lektor: Boris Svetel
Vodja prodaje: Gorazd Kos

Tisk ČGP VEČER Maribor

Cena posameznega izvoda
30.000 din

Polletna naročnina znaša
100.000 din, za pravne osebe
200.000 din, celoletna naročnina
za tujino 30 DEM oziroma enako
vsoto v drugi valuti.

Oproščeno temeljnega
prometnega davka po sklepu
št. 421-1/70 z dne 11. 1. 1970.

Uradne ure: razen v soboto in
nedeljo vsak dan med 11. in 13.
uro.

Čeprav se v tem trenutku
Mladinski Kulturni Center v
našem lepem malem mestu
še ne more ponášati z us-
klajenim delovanjem vseh
svojih (zamišljenih) udov, pa
so nekatere materializacije
mladokulturniških obdrav-
skih blodenj že doživele svo-
jo javno promocijo. Če odmi-
slimo dva biljarda (nepono-
vljiv kontrakulturni prispevek
k štajerski debiloznosti) v
opotekajočem se Klubu
MKC, smo dobili tudi dve
ubesedeni kroglici z literar-
nimi izpadi iz šizofrene sce-
ne.

Manjša kroglica se imenu-
je *Potovanje brez vozovnice*
(s pojasnilom, da gre za
»preizkušnjo noči med ples-
nivimi možgani in pašteto«
in jo je mogoče žvečiti kot
pljunek najmlajše pišoče
mariborske generacije (če-
prav ne odstopa bistveno od
siceršnjih srednješolskih li-
terarnih publikacij, pa je tre-
ba reči, da je že sama gesta
urednice dovolj pogumno
dejanje, ki daje nekaj upanja,
da se svet v teh krajih še ni
nehal vrteti).

Druga vasa zarolana kro-
glica štajerske mešanice ši-
zofrenije, paranoje, industrij-

ske postotopelosti in histeri-
čnega krohota pa se prebe-
re z obeh strani enako:
... In ... Kri ... Terminal ...
Gre za uigrano trojko, razpe-
to med bljuvajočimi izmišljij-
jami, urbano utesnenostjo
in fizološko paranoidnostjo,
ki je zlepla besedno in liko-
vno refleksijsko celoto, ki pa
z leti že sega v povsem zrelo
ustvarjalno tenzijo.

Vsakemu pismenemu (bo-
lje rečeno čitmenemu) bral-
cu teh vrstic neformalno za-
povedujem, da se potruži iz-
brskati obe MKC-jevski lite-
rarni kroglici, sicer mu nekaj
let ne bo jasno, na kaj vse bi
lahko naletela Drava med
Mariborskim otokom in Zla-
toličjem, če bi, ali pa če ne
bi ...

RAJKO

Koncertne možnosti v klubu MKC

31. 10. Halloween noč z Epide-
mic Zone (Žalec) in
Kleopatru (Cirkovci
pri Ptujju)

v začetku novembra: Stu-
deni studeni (ZG) in Vrisak
generacije

17.11. CLIC-CLIC (Londn)
Klub MKC odpirajo ob
12.00 z MKC barom in zapre-
jo ob 24.00 z MKC ključem.

Posebno obvestilo: v sredo
8. novembra bo v klubu MKC
skupina PLEROMA predstavi-
la svoj novi in obenem prvi PL
z naslovom *Insise*.

V ponedeljek 6. 11. 1989
se bo v Galeriji 88 uradno
rodil design ŠVIC, nova
udarna delovna celica MKC.
Otvoritev razstave doseda-
njih designerskih projektov
ŠVICA (MARŠ, Katedra, Cen-
ter za dehumanizacijo, pla-
kat, celostne podobe, indu-
strijski design...)
Vstop samo z vabilii!

MKC

torek: Different Youth metal
core čarovnije

četrtek: Video Brainshake —
ava tilma v enem ve-
čerju, oz. najcenejši
kino na svetu

petek: (Z)mešani žuri, prete-
žno za srednješolci in
izven

sobota: NOVI ROCK

Napovedi koncertov

Ker je Velika dvorana
CD (The Residents, 11.
11.) najverjetneje v tem
trenutku že razprodana,
vam lahko svetujemo, da
se še pravočasno pobri-
gate za vstopnice, ki vas
bodo pripeljale pred zvo-
čnike skupin Sugarcubes
(18. 11., Ljubljana) Jesus
and Mary Chain (9. 12.,
Ljubljana) in Einstürzende
Neubauten (22. 11., Za-
greb).

Vsem zapriseženim lju-
biteljem dobrega trdega
rocka pa priporočamo
obisk koncerta Henry Rol-
lins Banda v K 4 (Lj), 27.
11.

Poziv

Glasbena redakcija
bodočega mariborske-
ga študentskega radija
MARŠ vijudno naproša
vse morebitne diskofi-
le, ki posedujejo kak-
šne plošče, na katerih
se jim nabira prah in se
po njih po možnosti ni-
so sprehajale mačke,
naj jih dostavijo na
Klub MKC, kjer bodo
prišle v zanesljive ro-

ke. Več bo vinskih da-
ril, lažje nam bo ob
štaru, kajti police di-
skoteke so še zmeraj
prazne, cekinov za na-
kup uvoženih plošč pa
za zdaj kljub pobožnim
željam še vedno nima-
mo.

Hvala za sodelova-
nje!
Glasbena redakcija
MARŠ

Svetlo MARIBORSKO PIVO

Cambrinus®

PASTERIZIRANO

12 % EKSTRAKTA V OSNOVNI SLADICI
TIMA TALIS p.o. MARIBOR

120p

TO JE PIVO — NANJ SMO ČAKALI

Vsak jubilej je natančno tisto, kar od njega želijo slavijenci. Slavjenec kot je Katedra, ki je letos zakorakala v svoje trideseto leto, si pač zasluži in želi posebne obravnave. V tednu, ko je izšla prva letošnja — fluorescentno zelena — Katedra, so se srečevali bivši ustvarjalci tega časopisa. Zadnji dan, na proslavo rojstnega dne, jih je, kdaj pa, prišlo največ. Katedraši so ostali Katedraši, sicer pa so ministri, direktorji, profesorji in še kaj ter seveda, novinarji. Nekomu bolj, drugemu manj znani obrazi na fotografijah pripovedujejo vsaj nekaj: da je bilo na Katedrinem rojstnem dnevu veselo. Beležimo klice še na mnoga leta, vse tiste, ki jih je dnevno časopisje izpustilo. Hkrati pa hvala vsem, ki so pomagali, da smo se lahko Katedre ob jubileju spomnili tako, kot ji gre.

Uredništvo

KATEDRA KATEDRA

Časopis,

VSE NAJBOLEJŠE ZA ROJSTNI DAN DA BI SE VAM URESNICILE VSE SANJE
KI MNOGI NE MARIJO TANJE

GREGOR VOVK

iskreno čestitka povodni 37. letnici uspešno postojanja
društva „valter“.

v imenu Večera in naše časopisne hiše vam čestitamo za
vaš jubilej.

Trideset let je bila Katedra (in njeni ustvarjalci) l'enfant terrible mariborskega in slovenskega okolja in v mariborščem je tudi njena zasluga, da je naša družba uspešno "prevrednotila vrednote".

Spriče vezi med Večerom in Katedro, ki so bile v mnogih obdobjih celo "personalno" tesne, nam obletnica Katedre tudi v poklicnem smislu veliko pomeni.

Zelimo vam novih uspehov.

Drago Simončič
glavni urednik Večera

LUJBI KATEDRAŠI, OB VASEM JUBILEJU VAM ISKRENO ZELIVA VSAJ SE ŠIO ZAPLEMB IN TISOC LET IZHANJA . HKRATI SE OPRAVICUJEVA , KER SE NISVA UDELEŽILA SLOVESNOSTI . VES PETEK 13. SVA FREZIVELA V TISKARNI OB DELU . KI GA TUDI VI DOBRO POZNATE
FOZDRAV TIMI DROZG IN KARLI ERDLEN

UREDNIŠTVU IN SODELAVCEM KATEDRE SEDANJIM USTVARJALCEM KATEDRE OB NJENEM 30. ROJSTNEM DNEVU ČESTITAM IN IZREKAM PRIZNANJE. HRKRAT PREPRICAN SEM DA JE KATEDRA V VSEH TEH 30 LETIH OPRAVILA POMENBNO POSLANSTVO. SE POSEBAJ ME VESELI NJEN NAPREDEK IN RAZVOJ V ZADNJIH NEKAJ LETIH, KO JE Z VSO PRODRORNOSTJO PRISLA V SAM VRH MED SLOVENSКИM IN JUGOSLOVANSKIMI MEDIJI. ZELIM VAM TUDI V PRIHODNJE OBILU USPEHA, PA TUDI OSERNE BRECE HKRATI SE OPRAVICUJEM KER SE ZARADI ODSOTNOSTI NE MOREM UDELEŽITI BRECANJA, VESELIH ME DA STE SE NAS SPOMNILI.

• SIAVKO GERIC

7-10-06 12:12 S. DRVOV ZA INFORMACIJO 011235-001

P.2 M. 6

STICKA FEDERATIVA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA
SAVEZEN SEKRETARIJAT
ZDUNOSKE ODNOSI SA INOSTRANSTVOM
KABINET SAVEZNOG SEKRETARA
BEOGRAD

SPOŠTOVANI

Bgd, 5.10.89.

Hvala za prijazno vabilo, ki se mi zaradi poti v tujino ne morem odzvati. Iskreno vam čestitam k jubileju, ki me spominja na lepe in zanimive trenutke sodelovanja v mejniji Katedri. Želim veliko uspehov in hrabrosti v našem pomembnem poslanstvu.
Lep pozdrav

V jeklenem objemu: rektor dr. Alojz Krizman med prvima dama-
ma mariborskega novinarstva Darko Zvonar in Dragica Korade.

Kako se počuti Sašo Dravincec (levo) ob milim pogledu Gregor-
ja Golobčiča (v sredini) in nagrbnotenem čelu "človeka obeh
čiv" Dejana Verčiča.

Naj se ve, kdo smo Katedraši.

Od A do Z

ki je že 30 let močnejši od papirja.